

„LUPTA PENTRU LUMINĂ“

„LUMINA PRIN LUPTĂ“

LITERATORUL

OCTOMBRIU 1881

ABONAMENTUL:

Pe trei luni 5 lei; pe șase luni 10 lei; pe an 20 lei

ADMINISTRAȚIA

Strada Poștea-Veche No. 6, Episcopie.

— SCRISORILE NEFRANCATE SE REFUZĂ —

F A M I L I A

I

Omul, din neatarnare, când familia clădi,
 Vru să semene iubirea, însă vrajba o sădi,
 Iar a lui întemiere, despărțindu-ne ntr'atâte
 Taberi, câte sunt familii, a făcut să se 'ntărite
 Patimile care și poartă un războiū neimpăcat,
 In cât, astăzi, nu culegem de cât rodul semănat!

II

Omenirea înainte era altă Omenire;
 Însă azi inbucățită merge numai prin cărpire;
 Forțele sunt împărțite, cugetul e hrăpitor,
 Oamenii muncesc și astăzi, însă numai pentru-ai lor;
 Și abia, pe ici pe colo, sufletul se află 'n stare
 Să mai cugete o clipă la familia cea mare!

III

Egoizmul este floarea care 'n inimă a prins; . . .
 Dragostea de omenire de-a familiei s'a stins;
 Tatăl își iubește fiul din iubirea către sine;
 Poate-al altuia de foame ca să moară foarte bine! . . .
 Ca și cum, de o potrivă, dacă banii 'și-ar păstra
 Nu l'ar fi născut pământul și 'n pământ n'ar reintra!

IV

Națiile din familii s'au format, de-aci războiul,
 Urele tot din familii 'și-au organizat convoiul;
 Lipsa de patriotizmu din familii a născut:
 Poți ca să mai fii al țării când ești rob cui te-a făcut? . . .
 Poți să nu'ți fii rob, atuncea când simțirea nu'ți dă pace
 Ș'a format un lanț pe care, abia moartea il desface? . . .

18/9, 30 Decembre, Bucuresci.

AL. A. MACEDONSKI.

L A C R I M A

DIN LORD BYRON

Când prietenia și iubirea deșteaptă simțurile noastre, când adevărul stă gata să ne reiasă pe față, buzele pot vorbi în contra inimei și numai printr'un singur suris; dar semnul netăgăduit și cel mai călduros, este o lacrimă.

Surisul nu este adesea de cât o vedenie a ipocriziei pentru a întuneca mânia sau teama; mie însă îmi place suspinul, atuncea când ochii, oglinda sufletului, sânt scâldați de-o lacrimă cristalină.

Iată singura calitate ce poate avea un suflet compătitor; când pietatea se arată, ea 'și respândește roua argintie într'o singură lacrimă.

Scump locaș al copilăriei mele, în care timpul trecea așa de repede, când te-am părăsit, inima'mă simți durerea. Te-am privit pentru cea din urmă oară, dar nu te-am mai zărit decât prin rețeaua unei lacrime.

O! voi scumpi prieteni, înainte de a ne despărți, lăsați-mă să 'mă destăinuiesc speranța: dacă vre-o dată ne vom mai reintâlni fie ca întâlnirea să fiă însoțită, ca și despărțirea, de o lacrimă.

Când sufletul meu 'și va lua calea spre regiunile morții, când corpul meu va fi culcat pentru vecie, dacă vi s'o întâmplă să treceți pe lângă mormântul ce va conține rămășițele mele, o scumpi prieteni! muiați-le cu o lacrimă.

Fără murmur, fără monumente de-o pompoasă durere ce acoperă copii vanității,... și nici o onoare înșelătoare să nu înconjoare numele meu. Tot cea-ce vă cer, tot cea-ce doresc, este numai o lacrimă.

T. M. Stoenescu.

AMORUL POETULUI

Când mă deștept cu morții, plângend, la miez de noapte,
 Și 'n lumea 'ntunecată când zboară gândul meu,
 In juru'mă se aude un glas cu triste șoapte,
 Un glas ce mă 'nfioară și tremur fără să vreū :

„Tu plângi și gându'ți vecinic la densa se aventă
 „Și dorul tēu selbatic te duce spre mormēt ;
 „Tu plângi, iubești și suferi! — Iubirea este sfântă
 „Dar nu'și mai are locul aicea pe pământ !

„Ea nu te mai iubește! Acele nopți frumoase
 „Cu tine petrecute, pe toate le-a uitat
 „Acele jurăminte nebune, mincinoase
 „In peptu'i de femeie pe toate le-a 'necat !

„Privește 'n lumea largă, mai sūnt femeī plăcute,
 „Ești tēner, uită'ți dorul, poți încă să iubești!
 „Rechiamă lānga alta, momentele trecute,
 „O viață încă 'n floare de ce să ți-o zdrobești?

„Poete! pe-a ta liră mai cāntă fericirea!
 „Și lumea amortită deșteapt'o spre amor,
 „Pe tine te așteaptă zimbindu'ți nemurirea,
 „Trecutul nu mai este privește 'n viitor!“

Așa e! dar in lume ca dānsa nu'ī nici una!
 Voiesc să plāng! — Poetul se naște pe pământ
 Ca să iubească-odată, să plāngă 'n tot deauna,
 Cu inima să'și ducă ș'amorul in mormēt !

CAROL SCROB

SCHIȚE ASUPRA AMORULUI

(După D-r Menville de Ponsan)

Amorul singur ține frinele marelui imperiū al lumēi, — vėlul sēu este întins pretutindenea; el este intovărășit de-o lumină curată, care imprăștie întunecimile haosului; vocea sa rēsună in tot universul.

El nu reprezintă o singură pasiune, ci redeşteaptă şi împreunează pe toate cele alte.

A se sustrage puterii amorului, este pe atât de greu, pe cât se găsesc prea puţini oameni, care ar putea să ridice glasul în contra adevărului cuprins în aceste două versuri scrise sub statua lui :

Orî cine-ai fi, te-opreşte prinoase a'î jertfi,
Acesta 'ţi-e stăpânul, ţi-a fost, sau îţi va fi!...

Această lege este viaţa universului ; o găsim pretutindeni, de la cel dintîiu şi până la cel din urmă grad al creaţiunei, modificându-se cu materia şi divinizându-se cu spiritul. — Ca *afinitate*, ea atrage moleculele ; ca atracţiune, ea susţine lumea, şi ca simţiment, ea ne deschide infinitul.

Celor-l-alte fiinţe, amorul a fost impus de natură, dându-le şi plăcerea, care se le indulcească flacăările. — La om, el încetează de a fi o obligaţiune, fără însă a înceta de a fi o forţă. — Puterea amorului creşte prin toate încântările simţimentului, ale frumosului şi infinitului ; dar crescînd, îşi schimbă direcţiunea şi se ridică de la pămînt la cer.

Un ce nemuritor, un simţiment misterios se naşte în noi ; — un ce supranatural, divin, care ne răpeşte mai mult spiritul de cât privirile şi care se îndreptează mai mult spre suflet de cât spre materie. — Atunci spiritul, iar nu corpul, se pasionează. Ori-ce ardoare pămîntească se stinge şi este înlocuită printr'o încântare divină. — Sufletul inflăcărat e plin de fiinţa iubită.

Acest simţiment s'a numit amor platonice. — Platon, n'a pretins nici o dată că amorul trebuie să fie cu totul ideal ; dar voia ca omul să prefere mai mult calităţile sufletului, — sorginta unor plăceri delicate, — de cât voluptăţile corpului, atât de prozaice şi atât de trecătoare.

Daca puterea creatoare, care a aruncat omul pe pămînt, a voit ca el să conceapă ideia despre o egzistenţă cerească, tot ea 'i-a dat voie ca în timpul tinereţei să iubească cu pasiune şi să 'şi completeze fiinţa unind'o cu o creatură iubită. — Cel puţin, pentru cât va timp, marginile destinului omenesc, analiza cugetărei, meditaţiunea filosofiei s'a pierdut 'n imensitatea acestui simţiment delicios ; — viaţa era atrăgătoare, şi obiectul iubirei, care părea a fi dedesubtul forţelor, veni un timp, când le stăpâni pe toate. — Tot ce se atinge la sine, se poate măsura ; dar calităţile, farmecile, bucuriile acelei ce iubim, nu aū hotare de cât în imaginaţiunea noastră. — Cât de fericită este ziua, în care 'şi ecpune cine-va viaţa pentru unicul prieten ce 'l-a ales sufletul, — ziua în care faptele unui devotament ecstrem îi dă cel puţin o idee despre simţimentul care 'i apăsa inima prin neputinţa de a 'l ecprirea.

Care este acel spirit, care se nu găsească într'un adevărat simţiment des-

voltarea unui mai mare număr de cugetări?... Cel mai mare triumf al geniului, este de a ghici pasiunea.

Primul avânt al inimilor inamorate este de-a 'și forma o nouă viață;— S'ar zice că natura a întovărășit amorului o viață nepieritoare.

Dar ce mizerie !... Acest simțiment se sfirșește printr'un act animal!

Și cu toate acestea, omul este liber: ar putea respinge plăcerile ce i se oferă; el poate aceia ce nu pot cele-l-alte animale, el poate refuza de a transmite viața.— Plăcerea nu 'i este impusă, și dacă el se supune acestei legi, nu o face pentru că e obligat, nici pentru că e atras de farmece, dar pentru că ar putea să facă o virtute.

Din acest punct de vedere prevestirile naturii sunt pozitive: aceste prevestiri nu admit nici o scuză pasiunilor noastre; ele condamnă ecscesele, celibatul ca o desfrânare, și, ordinea este stabilită în încântătoarele armonii ale virtuții și ale plăcerii.

La cele-l-alte animale, amorul, această lege a vieții, nu se ocupă de cât de conservarea speciei; dar la om, el ea un caracter mai nobil, mai sacru: la om, el pare a se îngriji de fericirea individului.

Dacă amorul ar fi numai o mică convulziune, dupe cum îl numește Marcu Aureliu, omul nu s'ar fi ridicat d'asupra brutalității. El datorește superioritatea sa puterii morale a amorului; și aceasta este atât de adevărat, că ori unde nu s'a cunoscut acest simțiment, superioritatea nu și-a gasit locul.

Amorul ne inspiră toate cerințele înțelepciunii: el ne deschide, la vârsta de 15 ani, acea lume încântătoare, în care frumosul și infinitul ne apar ca singurii tovarăși ai vieții.

Când simțim amorul, totul ne place, totul ne încântă, înșelătoarea speranță transformează grijile noastre în plăceri; nu vedem de cât prin obiectul iubirii noastre, nu trăim de cât pentru el; totul se înfrumusețează, întreaga natură ne pare mai veselă; nu respirăm de cât plăcere, fericire și voluptate; simțurile noastre sunt transportate; ne găsim intr'un palat fermecat, în care sufletul nostru abia este de ajuns spre a suporta dulcile emoțiuni de care este cuprins, și în care inima ne este prea puțin încăpătoare pentru sentimentele ce încercăm.

Semnele amorului localizabile fizicului sunt: slăbiciunea, *paliditatea*, ochii înfundați: un puls care, în lipsa ființei iubite, este inegal, slab: dar care devine puternic la vederea, la glasul său la amintirea acelei ființe: bătăile inimei sunt dezordonate, o căldură arzătoare, respândită în toate membrele: în fine o mică febră, descrisă de *Lorry* sub numele de *febră erotică*. — Cât despre simptomele morale se observă o mare mobilitate în caracter, o tendință pronunțată spre singurătate și reverie, neingrijirea afacerilor celor mai importante, nesocotința bogăției, a onoarei, a opiniunii publice, a datoriei, în fine o schimbare în judecată,

care rămâne surdă la sfaturile saū la mângâierile prieteniei, o hotărâre oarbă la toate pretențiunile obiectului adorat, o ecpunere la orî ce pericol, ecț.

Dacă amorul egzercită o mare influență asupra destinului bărbatului, el guvernează cu desăvirșire pe acela al femeii. — Orî cine cunoaște spusele D-nei de Staël: „ Amorul este istoria vieței femeilor, și este un epizod în acea a bărbatilor. „ Și într'adevăr, pentru femeie, a iubi, a fi iubită, iată fericirea, singurul bine suprem. — Luați-i amorul, totul se descolorează, totul se întristează împrejuru-i; numai pentru densus, numai printr'ensul, ea voește să placă; frumusețea, spiritul, grațiile, tinerețea n'aū pentru densa un preț decât numai atunci când are și puterea de a le inspira, și această putere este amorul.

Nu toate femeile ensă, găsesc trebuiuța de a iubi în acelaș grad. — Unele schimbătoare în simțimēte ca și ideile lor, se aruncă din tinerețe la cochetărie, la vanele plăceri lumești, și îmbătrânesc, în mijlocul valurilor în care trăesc și în care dispar prea de timpuriū. — Altele, înțeleg amorul, numai atunci când el este însoțit de principii onorabile și virtuose, în care aū fost educate. — Numai în aceste din urmă se poate găsi fidelitatea conjugală și adevăratul amor matern.

Dacă voințele noastre sunt neindeplinite, cădem în întristare, în neliniște, în agitațiuni și de multe orî în ure neimpăcate; o sumă de bănuieli ne bântuiesc, și neagra gelozie atrage dupe sine intrigi și crime.

Dacă speranța ne părăsește cădem în melancolie, în disperare și ne precipităm ca frunzele uscate de razele arzătoare ale soarelui. — O inimă amoroasă, lovită în simțimēntul seū, se nimicește sub loviturile cari-o privează de singurul avēnt prin care trăia.

Dacă întristarea strânge sufletul, fericirea îl mărește; în primul caz nu avem destul loc spre a ascunde suferințele, în cel de-al doilea nu avem destule inimî spre a le povesti plăcerile.

Amorul fericit, saū acela care speră de a fi, respândește în noi o căldură dulce și bine făcătoare, fericirea strălucește pe față, toate trăsurile se însuflețesc de-o ecpresiune nouă, gura este zimbitoare, ochii aprinși și umezi, privirile dulci, vii saū lângede. — Inima bate mai tare la vederea ființei iubite; pulsul este mai repede și mai ridicat; respirațiunea desvoltată, intreruptă de suspine; timbrul vocii devine mai suav, mai atingător; vorbirea mai ușoară, mai vie. — Facultățile mentale participează la activitatea generală; orî cine iubește are spirit; cugetările sunt bogate, și variază mai mult saū mai puțin. — Amantul fericit uită tot universul; nu se gândește decât la fericirea de a fi iubit; și cu toate acestea e în stare a săvirși actele cele mai generoase.

Natura a creat femea pentru amor; toate-i convin: inima ei, spiritul, organizațiunea, slăbiciunile sale, totul în fine, îi șoptește că trebuie să iubească și să fie iubită. — Mai înflăcărată de cât bărbatul, ea are mai mult decât densus nevoe

de simpatie ; — soarele dimineții o imbată de veselie, și liniștea parfumată a searei pătrunde până în adâncul sufletului ei.

Dacă însă această destinată a femeilor are une-orî consecințe rele, nu amorul trebuie să fie blestemat ; ci societatea, care, comprimând bătăile inimei, este singura culpabilă orî de câte orî amorul este cauza nenorocirii femeilor. — Prima cugetare, obiectul real al egzistenței femeii, este amorul ; acesta e visul care o urmărește în toată viața ; a *fi iubită*, iată marea ei ambițiune — Această cugetare egzistă la toate femeile, chiar și la acele care par indiferente ; în sufletele spulberate, ea se traduce în cochetărie. — Cochetăria, este masca inimelor reci ; ele se joacă cu amorul de care nu sunt demne.

Amorul fericit, face femeile bune și binevoitoare ; întristarea se duce, luând cu sine și reveria ; — melancolia este dulce și bucuria așa de mare, că adese-orî izbucnește prin lacrimi.—Cel nefericit, le aruncă într'o întristare profundă ; ochii oglindă sufletului, sînt ficși, obosiți și adese orî umezi.

Fericit sau nefericit, amorul se complică de gelozie, sentiment care i servește de nutriment, și care adese-orî se transformează în otravă.

Ambițiunea onoarei, un amor mai distins, o bogăție mai mare, — cerința lueșului, — sînt trei principii care însuflețesc fără încetare ființele omenești, care țin cugetarea lor într'o agitațiune continuă, care singure sînt de ajuns spre a le distruge sănătatea, și a le espune mortalității.

Când pasiunile vii, suferinde și dureroase sînt contrarii sănătății femeilor, sistemul nervos, care este cel mai mobil și cel mai ușor de atacat, cauzează pericolele cele mai grave.

În general, pasiunile dilatează sau concentrează, egzaltează sau deprimează funcțiunile nervoase. — Amorul obosește, ura concentrează ; mânia egzaltează, frica apasă ; bucuria izbucnește și întristarea sfășie. — Iată mai mult sau mai puțin efectele acceselor febrile, anunțându-se printr'o tremurătură rece și apoi prin alta arzătoare.

Acesta este de-asemeni rezultatul câtor-va afecțiuni morbide, desemnate prin dispozițiuni morale particulare, de egzemplu, maladiile viscerelor, așezate sub diafragmă, par a fi rezultatul cugetărilor sumbre și melancolice. — Și aceasta revine de-acolo că, sau funcțiunile intestinale, fiind vișioase, procură un *chyl* nefavorabil ; sau din cauza unei nutrițiuni imperfecte ; sau că un sânge negru și abundent, umplând sinuozitățile venoase ale mesenterului, ale vinei-poarte sau hepatică, își inchide culoarea și desvoltează acele *idei negre* de întristare, de spaimă și de dorință de a muri. — Apoi, avem maladiile supra diafragmatice, — localizate la inimă, plămâni, etc. a căror consecințe sînt mult mai grave.

Într'un cuvânt, amorul, pe lângă suferințele morale ce poate atrage în urma sa, mai aduce și neajunsuri fiziologice cari săvîrșesc adese-orî destrucțiunea organismului și conduc la porțile mormentului.

Amorul își are o barieră, peste care trecând, toată poezia se preschimbă în proză și simțimentele visătoare devin simțimente pozitive și palpabile.

De la această barieră începe viața plină de fericiri reale, cari, dacă sunt încercate cu moderațiune, sunt pline de farmece și de iluziuni frumoase; iar dacă sunt încercate cu prisos, decepțiunea lor devine cu mult mai amară decât aceea a amorului visător.

Orî care-ar fi amorul, echilibrul în egzercitarea lui, este singura condițiune prin care putem avea o fericire lungă și adevărată.

Th. M. Stoenescu.

NON TI POSSO OBBLIAR

Io t'ho veduto cara, ed in visioni belle
 In ogni luogo adesso vedere a te mi par',
 Ti vedo in fra le fronde, tra i fiori e tra le stelle,
 Te, sempre te fanciulla, ah, non ti posso obbliar!

Sentii la tua canzone d'amore, d'allegria,
 E il core mio d'allora desidera volar
 Alla tua bella voce, e pieno di follia
 Ti dice giorno e notte: ah, non ti posso obbliar!

Errante nella terra io fugo dal tuo viso
 Perchè solo il tuo sguardo me seguita a straziar,
 Però nella mia strada incontro il tuo sorriso:
 Affranto allor ripeto: ah, non ti posso obbliar!

Mi sembra qualche volta la mente mia felice
 Ti scaccia allora allegre io saggio di cantar;
 Però sento una voce arcana che mi dice:
 „T'inganni poveretto, tu non la puoi obbliar!“

Morire? ohimé! non posso, la vita pur mi preme
 Perchè ti possa il core ed il mio amor svellar;
 Mi toglierai tu forse io temo, anche la speme!
 E peggio, peggio allora non ti potrei obbliar!

Iddio mio Signore, tu sol resti a insegnarmi
 Che fare dal mio core poterla cancellar;
 Ancora fa un miracol, ti prego d'aiutarmi!
 Ispirami o! Signore perchè la possa obbliar!

Trad. de H. RHEINSTEIN.

INTRISTARE

I

Intristarea mea este valul cel intunecos al mării pe care o putere necunoscută îl împinge afară din adâncimi nemăsurate.

II

Inima mea este o stâncă bătută vecinic de vânt și de furtună.

III

Lacrămile mele nu sunt boabele de rouă ce strălucesc pe florile întredeschise; nu sunt mărgăritarele ce atârână de genele lungi ale amantilor; nu sunt mărgelele de opal scânteind în soare. Pentru mine nu sunt flori, nu e amantă, nu e bucurie; lacrămile mele sunt picăturile topite ale plumbului nenorocirii.

Al. A. Macedonski

Suntem fericiți să aducem la cunoștința cititorilor noștri că prin laudabila inițiativă a d-lui *Haiman* ca editor, D-l Al. A. Macedonski a pus sub presă un volum dintre poeziile sale conținând 500 pagine. — Informațiunile ce avem, ne pun în pozițiune de a lămuri că volumul în cestiune va apărea pe la finele lui Noembre, ilustrat cu portretul autorului și lucos legat la Leipzig, pentru a putea să formeze unul din cele mai elegante și nemerite cadouri ce s'ar putea oferi de anul noș.

Vom reproduce la timp opiniunea preseii asupra acestei opere, mulțumindu-ne de o cam dată a publica următoarea prefață ale cărei tendințe stabilesc încă o dată diferența între vechea școală și noua direcțiune, menită a transforma poezia plângeroasă în adevărate accente ale simțimentelor sufletești.

P R E F A Ț A

Sunt cinci-spre-zece ani de când seriu; sunt zece ani de când am dat antea oare la lumină o mică broșură sub titlul de: *Prima-Verba*. În acest interval, dezbrăcându-mă treptat de egoizm, putui să recunosc că poeții nu se improviează. Toți naștem poeți, dar nu devin poeți de cât aceia care se formează prin

studiu, și astăzi, pot să zic cu mândrie, că am fost, — că sunt, — unul dintre cei d'antăiu în școala în care am învățat carte. Ea se numește : *Școala Nenorocirii*. Din această Universitate sunt titlurile mele și n'am altele.

*

La noi în țară numărăm trei poeți mari : Eliade, Bolintineanu, Alecsandri. — Dacă punem pe morți antăiu, credem că nu se va supăra nimeni. — Voiți mai zice, tot între paranteză, că nu aparține contemporanilor dreptul de a clasifica geniurile. Acest drept este al posterității, și, ea va pune pe fie-care la locul ce i se cuvine.

Am zis că numărăm trei mari poeți : Eliade și Bolintineanu au aparținut școlii Lamartiniane. Alecsandri, devenit popular prin poeziile ce a cules de la popor, se pare că în timpii din urmă a început să incline către genul poeticeii Germane. Câte trei au fost mari ; câte trei s'au ridicat pe aripă late, și nu eu le voi tăgădui puterea geniului de care scrierile lor sunt însuflețite.

*

Imi voi exprima însă, credința ce am că a sosisit timpul, ca mâna poetului să atingă o nouă coardă a Harpei. S'ar părea că *Poezia Duioșiei*, a ajuns la momentul când trebuie să ecpire. — *Fata ténéră pe patul morței*, însuflă compătimire, dar ori-cât ar *induiosa*, nu zmulge lacrimi. *Lamartinizmul* are în adevăr, defectul capital de a fi plângeros, dar de a nu plânge nici-o dată.

Poezia Socială, este după mine adevărata poezie a inimei, și acestui gen aparține o mere parte din poeziile coprinse în volumul de față.

*

Și cum voiți să nu fie mai atingător de a plânge pe o *fată ténéră* care cade din cauza mizeriei, de cât pe o fată ténéră care moare, negreșit din cauză că a răcit la vre-un bal ? Și apoi, curând sau mai târziu, — o să murim toți ! . . . Negreșit că este induișător de a vedea pe un seamăn al nostru sfirșindu-se în floarea vieții ! . . . Însă, — dintre fata care moare supunându-se unei legi crude poate, dar neînlăturabilă, — și dintre fata care cade din lipsa unei bucăți de pâine, — care din două este mai de plâns ? . . . *Harpista* lui Duiliu Zamfirescu sau *Fata ténéră* a lui Bolintineanu ? . . . *Harpista* care se vinde pentru a hrăni pe muma sa, sau o fată care moare de boală naturală, și, după cum zice țeranul, pentru că n'a mai avut zile ? . . .

Răspunsul ni'l vor da două ecpclamări :

Dacă am asista în realitate la moartea unei tinere fete care nu ne-ar fi nici legodnică, nici amantă, nici rudă, ca bune-oare copila din poezia lui Bolintineanu, am esclama și noi și orî-cine:

—Biata fată!

Dacă însă, ne-ar fi dat să asistăm la rușinosul moment în care, o tîneră fată, zdrobită de lupta vieții, se vinde pentru a da pâine mumei sale, și noi și orî-cine, am striga:

—Nenorocita!

Esclamarea: „*Biata fată!*“ este accentul *Induioșării*; — „*Nenorocita,*“ este vocea Durerii.

*

Cu drept am numit dar, genul de pînă acuma: *Poezia Induioșării*.

Ce este însă, *induioșarea*?

După părerea noastră, — această simțire nu este de cât o ușoară nuanță de mîhnire trecătoare, și în poezie, acest gen se obține printr'o nemerită combinare de cuvinte, iar mai mult încă, printr'o dulce fraseologie.

Amicul meu, d. Pantazi Ghika, ar zice:

„Voguer sur les flots du tendre!“

D. Alecsandri: *BCU Cluj / Central University Library Cluj*

Tu care ești pierdută în neagra vecinicie
Stea dulce și iubită a sufletului meu
Și care-odinioară luceai atât de vie
Pe când eram în lume, tu singură și eu!

Dimitrie Bolintineanu:

Ca robul ce cântă amar în robie
Cu lanțul de brațe un aier duios,
Ca riul ce geme de rea vijelie
Pe patu-mă de moarte eu cânt dureros!

Suntem fără îndoială foarte induioșați, dar adevărata durere vorbește altfel și n'are vreme să alerge dupe calificative și comparațiuni.

*

Noul gen, pe care acest volum cutează să l'inaugureze, este mai bărbătesc în durere, și, un condei inspirat, va putea să tragă foloase dintr'însul, făcînd ca durerea să vorbească cu adevărata ei voce, adică, cu simplitate. În afară de aceasta, genul în cestiune, pe care l'am numit al *Poeziei sociale*, escludînd pe cât sa poate, fraseologia, va avea de sigur, când talentul îl va însufieți, mult mai multă înriurire asupra inimei.

*

Poezia are în lume o misiune mare:

Aceea de a înnobila simțirile și de a biciui viciurile. Însăși poezia intimă trebuie să 'și aibă reflexele ei asupra societății și epocii.

Sunt frumoase versurile marilor noștri poeți, dar ce misiune își îndeplinesc ele și cu ce ne folosim citindu-le?...

O stea pierdută în neagra vecinicie, ori cât de dulce și de iubită ar fi poetului, și ori cât de viu ar fi lucit odinioară, nouă nu ne prea spune multe!

O fată care cântă pe patul ei de moarte ca robul ce cu lanțul de brațe revărsă un aer duios, sau chiar și ca riul ce geme de una din cele mai rele vijelii, ne farmecă poate auzul, dar atâta tot!

Ori cine însă, se simte adânc atins de energia durerii lui Carol Scrob care simțind că nu e iubit, strigă:

Așiu voi din piept să 'mi scot
 Inima cu dor cu tot
 Și s'o pun în pieptul tău
 Ca să simți ce simt și eu

Acelaș lucru putem zice și despre următoarele versuri ale lui T. M. Stoenescu.

Omenirea este crudă, răutatea o conduce
 Și sub masca bunătății ea pe tron s'a ridicat!
 Sunt și eu din omenire,—sunt un vis care se duce
 Și purtând cu ea un nume sunt și eu un blestemat!

*

Dacă însă marii noștri măiestrii ca Alecsandri și Bolintineanu, plutesc pe valurile duiosiei cu atâta dragoste, nu e mai puțin adevărat că devin sublimi când e vorba de țară;—Pătrunși de acest mare sentiment, unul scrie, *Pe o stânca neagră într'un vechiu castel*, iar celălalt, *Plecat'am nouă din Vaslui și cu sergentul zece!*

Nici unul însă, nu ne vorbește despre *om* și despre suferințele lui în mijlocul societății.

Ei ne răpesc cu desăvârșire într'uu raiu de frunze, de șoapte, de cer albastru, de vecinicie, de stele, de flori și de izvoare, sustrăgându-se cugetărilor omenestii, ca și cum, le-ar fi teamă de dânsese, și ca și cum, ar uita că, poetul, de și ânger, trebuie să cânte pentru oameni și să poarte în mână sceptrul cugetării!

Să ne punem stele pe frunte voiți zice eu, dar să punem cugetări pe hârtie.

*

Firește că nu am mândria de a crede că volumul meu, reprezintă aceea ce așiu dori să fie.

Firește că nu am dreptul de a șterge ce s'a scris pănă acuma, în folosul unei noi cărări nedefinită încă bine.

Am ănsă datoria de a spune ceea ce cred drept, căci, aceasta este lupta în mijlocul căreia mă aflu de 10 ani încua. Pentru a persevera îmi ajunge să fiu urmat de câți-va tineri și versurile mele să aflu un ecou fie numai într'o singură inimă din 10 milioane de inime Românești !

Și, orî-ce se va zice, — nici critică, nici invidie, nici calomnie, nu'mi va răpi puterea de a lupta pentru a face ca Poezia să 'și redobândească suveranitatea ce trebuie să aibă în mișcarea ideilor sociale.

Poezia, — se ne vorbească mai mult despre om, de cât despre frunze ; se ne vorbească mai mult despre inime decât despre stele ; — se cugete, mai mult de cât să cânte !

*

Omul este baza poetului.

Poetul trebuie să fie ângerul-om.

Să zboare, dar să nu piardă pământul dinvedere !

„Gură de-om, gură de căiaie,

„Cere pâine !„

*

Dar pentru a cugeta trebuie a suferi, și poetul care n'a suferit nu este un cugetător.

El va descrie poate natura, cu mult farmec și cu multă artă, ănsă versurile sale ne vor lăsa reci și atmosfera în care vor gravita vecinic va fi numai aceea a saloanelor.

Adevăratul poet, dacă naște bogat ca Lord Byron, moare ănsă sărac ca dănsul.

Poetul, fiind cea mai naltă ecpresiune a omului este un model de abnegare. În el, orfanii află un părinte, nenorociții un frate, talentele lovite un sprijin.

Adevăratul poet dacă este bogat, nu speculează asupra versurilor sale și dacă este autor de teatru, nu trage folos din venitul ce îl va aduce opera sa, dacă în fine, pe lângă faptul că este bogat, este și poet mare, el nu concurează pentru a obține premiuri Academice, sau dacă le obține, le respinge cu indignare.

Aceasta, despre poezie.

Aceasta, despre poet.

*

Trecând acuma la cuprinsul volumului ce înfățișez voi spune că într'u cât privește versificarea, m'am silit a 'l face să fie un reprezentat al severității ce mi-am impus, stabilind în diferite fascicule ale revistei Literatorul, niște regule

de mănuire a versurilor, peste care oamenii cu sentiment poetic și cu ureche muzicală, nu vor trece.

Astfel, — contrariu maieștrilor noștri în frunte cu Eliade, — nu 'mă-am învoit a rima împreună cuvinte ca :

Veni cu *Sări*.
Iubi — *Zubi*.
Găsi — *Invirti* ect.

Ci, ca regulă nestrămutată, 'mă-am impus a împerechă rimele, — spre exemplu astfel :

Veni cu *dojeni*.
Sări — *tresări*.
Găsi — *părăsi*.
Iubi — *robi*.
Invirti — *cărți* ect.

Aveam negreșit inlesnirea de a merge în urma maieștrilor noștri pe o cale greșită ; am crezut însă mai drept a restabili armonia rimelor și de aceea am cerut cel puțin două litere finale identice.

Între cât privește accentul, aș fi putut de asemenea să mă eliberez de multe greutăți printr'o falsă intonare a cuvintelor :

„Domnul *Stefan viteaz* mare,„
 (V. *Alecsandri*)

„*Lacul* colô 'și revarsă *apèle* lui dorminde,„
 (*Eliade*)

„*Austril* le suflă coamele pletoase,„
 (*Bolintineanu*)

Am căutat din potrivă să ocolesc aceste greșeli ce formează niște așa de urâte distonuri.

În cât despre limbă n'am crezut bine să trec peste gramatică, ca bineoară în următorul exemplu :

„E ca cele paseri ce în noapte *sbor*
 Și numai în noapte *vede* ochii lor,„
 (*Bolintineanu*)

În loc de :

„E ca cele paseri ce în noapte *zboară*
 Și numai în noapte *ved* ochii lor, „

Poetului însă 'i-ar fi lipsit numărul de silabe trebuincios.

De sigur că se poate admite a se zice prin excepțiune și cu apostrofarea uneii litere :

Ei se *apăr'*

În loc de

Ei să *apără*.

Dar asemenea licențe trebuie să se întrebuițeze foarte rar.

*

Mă opresc aci, pentru că nu într'o prefață este locul unui curs de versificare. — Fie care literă din alfabet reprezintă un ton muzical, am făcut asupra un deosebit studiu și la timp va forma un volum care va fi citit de aceia căți iubesc *muzica poeziei*.

Voi mai spune numai că în paginile ce urmează se află cuprinse, începându-se de la cel mai greu, mai toate genurile de versuri,

Să vor putea citi astfel, versuri de două, de trei și patru silabe; — versuri de 16, de 12, 9, 11 silabe, cât și versuri tunchiate de 8.

Pe această scară muzicală sunt puse ideile sub a cărei inspirație am scris.

*

Ce reprezintă însă acele idei?...

Mai înainte de toate societatea în mijlocul căreia am trăit.

În urmă, — simțirile mele.

Să nu mi se ceară nici o consecință. Pe rând, voi fi în ele, om al viitorului și om al trecutului. Ceia ce pot să afirm, este că tot ce am scris am simțit, și dacă, simțirile mele s'aun întreciocnit aceasta dovedește că poetul nu poate să fie reprezentantul unei singure idei, ci că el trebuie să reprezinte ideile întregii omeniri.

Tu, iubite cititor, primește pe care le crezi bune.

Scopul meu va fi atins dacă din întreciocnirea de care ți am vorbit va putea să scapere *Lumina*, *Binele* și *Adevărul*!

București 1881. în 20 Octombrie.

Al. A. Macedonski.

L' I N C O N T R O

Di venustade eterea e di candor raggiante
 Qual stella fulgidissima, qual nitido diamante
 La tua imago aparvemi al tramontar d'un di ;
 Dagli occhi tuoi vaghissimi sentii in quel momento
 Tanta dolcezza piovere tal di bontà portento
 Che l'alma mia estatica rapita si senti.

Di tua beltade al fascino sento allarparmi il core
 Un 'onda soavissima sento d'ardente amore,
 Arcana possa avvincermi incatenarmi a te,
 Ti amo con tutto l'animo bel cherubin dal cielo,
 Maria, tu sei l'alito di questo cor fedelo
 Possa l'amor mio tenero un di sperar mercè.

H. RHEINSTEIN

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A T U N C Î Ş I A C U M

SCRISOARE DOAMNEI .*. .

Cum trece vremea Doamnă. . . .

Sunt patru ani îmi pare
 Când discutam, noi singuri, de inimi schimbătoare.
 Iubirea pentru mine, spuneam ca'î o poveste
 Frumoasă, ênsă care n'a fost şi nici nu este.
 Că e o jucărie ce omul inventează
 Ca să'şi hrănească visul atuncea când visează ;
 Iar inima păpuşă ce joacă cum i-oî spune ;
 Că mai presus de toate, e gustul ce se spune ;
 Că inimi şi amoruri de cele ce se scrie,
 De când e lumea noastră, n'aū fost şi n'aū să fie ;
 Că cel ce osândeşte femeia de trădare,
 E aspru, căci voieşte natura să omoare.
 — Ce lume curioasă ! ziceam ; — de ce nu vede

„ Că toate's schimbătoare? Ş'apoi de ce nu crede
 „ Că ori-ce gust pe lume, şi ori şi care bine,
 „ E bun şi 'ţi face cheful atât cât poate ţine?
 „ Că chiar colosul munte, erî albie de apă,
 „ Se mişcă, se dărâmă, s'afundă şi se crapă?
 „ Şi mâine — cine ştie? — în locu-î va fi mare.
 „ Iar unde-î marea astă-zî, un munte poate-apare.
 „ Că timpul, locul, viaţa, din lumea pămîntească
 „ Se schimbă, se preface, şi moare ca să nască?
 „ Cum vreţi ca o simţire ce naşte 'ntr'o secundă
 „ Să ţie-o viaţă 'ntreagă? Cum vreţi să stea o undă??
 „ Scînteia de iubire, în om e trecătoare,
 „ Luceşte-o clipă numai, şi făr'a încălzi moare.
 „ Să fie credincioasă - a cere-unei femei,
 „ Ar fi să-î iei credinţa să moară - ar fi să 'î cei.“
 Vă revoltaseţi Doamnă, de ţineţi încă minte —
 „ — Netot e cine crede, şi cel ce spune: minte!
 „ Da, minte! Nu se poate! Ți-o jur că nu se poate!“
 Iar echo 'n depărtare, vă răspundea: *Se poate!*
 „ — Dar ştiţi ce e iubirea, voi schimbători pe lume?
 „ Voi veştejiţi de viţii, pigmei fără de nume:
 „ Ştiţi voi cât farmec are? Ştiţi voi ce mult se 'ntinde
 „ Scînteia de iudire? Ştiţi voi ce foc aprinde?
 „ Ştiţi voi ce sentimente iubirea naşte 'n noi?
 „ Şi câtă fericire ne dă?.. Ştiţi voi?.... Ştiţi voi?...
 „ Iubeşti. şi simţi parfumul săruturilor calde;
 „ Iubeşti. şi miî de visuri vin inima să'ţi scalde;
 „ Şi timpul care fuge, şi vîntul ce mugeşte,
 „ Şi riul care curge, şi planta care creşte,
 „ Şi cerul şi pămîntul, şi tot ce ne uimeşte,
 „ În cor îţi zic: iubeşte!... iubeşte.... da... iubeşte....
 „ Destulă cu ironia; Iubirea-î o putere,
 „ Ce'n inimă înjosite, de cum se naşte pîere.
 „ Sunteţi în toamna vieţii, când frunzele pălesc;
 „ Copaci ce cad cu frunza, ca frunza putrezesc.
 „ În voi, ca şi în plante, un vierme veştejeşte
 „ Şi inima ce simte, şi sufletul ce creşte.
 „ E patimă murdară, desfrău fără-de-lege

„ Corupția, ce credeți că-i a naturei lege.
 „ Abia născuți, necinstea, cu lutul său vă unge,
 „ Vă 'neacă, Vă omoară... Destul!... Destul!... ajunge!...

 — Știți unde ved speranța? ați terminat răzând,
 „ E că murdare inimă, la noi puține sânt.“

* * *

Azi, când ne cunoaștem, azi, când am putut
 Să judecăm inimă ce n'am cunoscut,
 Vă rog dați-mi voe să vă spun curat:
 Că chiar în speranțe v'ați fost înșelat;
 Și că inimă joase, negre, pe pământ,
 Sunt prea multe Doamnă, foarte multe sunt!

Duiliă Ioannin

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CURS DE DECLAMAȚIUNE

(Urmare si Fine)

Sumar. - Despre caractere. Caracterele în tragedie. Critică asupra câtorva caractere. Câte-va precepte. Autorii ce trebuie consultați.

Caracterele. Caracterul în personajul ce voim a produce pe teatru, am putea, zice, nu este alt, de cât, aceea ce face să se distingă o pasiune dominantă, și să reiasă, nu este alt de cât aceea de a face ca caracterul să fie văzut, marcat în fie care gest, în fie care intonațiune ce dăm cuvintelor și mișcărilor din rolul nostru. Așa, dacă voim a produce un personajul al căruia caracter este ambițiunea, cată ca acțiunea generală a aceluși rol, să nu iasă, să nu treacă peste acest *mobil*.

Arta de a depinge și de a susține un caracter este una dintre cele mai grele și mai importante în cariera artistului dramatic. Ar putea cineva crede că atât pentru tragedie cât și pentru comedie, mobilul unui caracter este mai același. Caracterul e tot același, însă nuanțele aceluși caracter să deosibesc, căci circumstanțele în care este pus în tragedie, dieră cu totul de acelea din comedie.

Caracterele în tragedia antică, se pare că n'aun fost de cât schițate, zice Schampart în cursul său de artă dramatică [336]. Caracterele în Achile, Agamemnon, Ajax și Ulyse sunt depinse mult mai energic în *Eliada* lui Homer de cât în poeziile dramatice, cari il imitară în producțiunile lor scrise pentru teatru.

În tragedie, numai modernii au înțeles că și personajele din producțiunile lor teatrale, cată a depinge inima, a o arăta, a o desvolta în toate părțile și sentimentele

de care este susceptibilă, conform caracterului, ce voește a da aceluși personagiū; *Cornelle* este cel întâi care ne dă o idee clară despre această artă mare. Racine și Voltaire, cari păstrară aceeași regulă în această privință, ne dădă pe Mitridate, Zaira, Mahomet etc.

Așa dar pentru a depinge bine un caracter, câtă ca cele d'întâi cuvinte ale unui personagiū, să indice, să arate caracterul său și tot ast-fel să fie susținut până la finele tragediei. Un caracter trebuie susținut prin unitate, totuși ănsă câtă a ne feri de monotonia.

Monotonia nu indică de loc unitatea unui caracter; el trebuie ca, conservându-și unitatea sa în fond, în peripețiile sale să treacă prin diverse circumstanțe ce să pot armoniza cu acel caracter. — Pentru ca să ne ăsplicăm mai bine, vom da un egzem-
plu cu totul nou.

Ați văzut negreșit la teatru spăimântătoarea dramă biblică: „Masacrul pruncilor în Betleem.“ Autorii au voit să producă pe Herod: ce caracter au dat aceluși rol?... Cruzimea? dar nu poate fi cruzime în acel rol, căci jocul lui Herod nu denotă cruzimea, ci un om prins de friguri de la începutul până la finele dramei. Au voit să ne arate un vizionar poate? cu toate aceste, ideea ce urmărește Herod este asigurarea tronului fiului său; această idee predominantă a lui Herod nu ne arată nici pe tiran nici pe vizionar; sunt pasaje mai cu seamă cele din actele d'întâi, care arată mai mult pe *omul crud*; ănsă monotonia situațiunilor și a dialogurilor în care participă Herod, face dintr'acest *tiran crud*, un nebun care pare că nu știe aceia ce voește.

Monotonia a făcut ca acest rol să nu producă nici pietate, nici teroare, ba nici chiar heroare, mobil ce predomină în scrierile melodramatice. Spectatoarele în loc de a fi îngrozit de cruzimea lui Herod, este obosit de vociferările și furia lui perpetuă. Negreșit că asemenea producțiuni sunt aparate de ori-ce critică prin însuși slăbiciunea lor, ănsă dacă ne-am servit de această piesă ca egzem-
plu, este numai pentru că defectul de care e vorba, „*monotonia* „ aci este mai pronunțat de cât în ori care alte piese din câte ne sunt cunoscute.

Resumându-ne: ori cât de însemnat ar fi un caracter, dacă este monoton și nu este dezvoltat și sensul și modul de care poate fi susceptibile, nu numai că nu produce cel mai mic efect asupra auditorului, dar ăncă e ridicul și obositor.

Revenind dar la subiectul principal al sumarului nostru de asta-zî, trebuie să mai adăogim, chiamând în ajutorul nostru autoritatea lui Schampart, că arta de a dezvolta caracterul unui personagiū, depinde de modul cum vorbește personagiul, iar nu dupe cum se vorbește de el. Dacă inima eroului este *nobilă*, totu în acel personagiū, câtă a purta semnele acelei *noblețe*. Cu toate acestea multe dintre producțiunile cele mai însemnate, personagiul al cărui caracter principal este nobleța, începe a declama — făcânduși acel personagiū, el singur, laudele mărinimiei caracterului său; Ei bine! tocmai atunci încetează de a fi nobil.

Caracterelor în tragedie câtă a li se da pe cât să poate, obiecte frumoase și putinte.

Crimei câtă a-i da un mobil putinte pentru ca să fie logic și natural. Vițiurile ce predomină un caracter câtă a avea și ele forța și perfecțiunea lor. Un *semi tiran* ar fi nedemn de scena tragică. Ambițiunea, cruzimea nu searbadă și monotonă ca aceia a lui Herod, perfidia împinsă până la culme și trecând prin toate simțimintele de care poate fi susceptibil un asemenea caracter, devine un obiect demn de toată atențiune.

nea unui public luminat. Scena tragică nu respinge caracterile al căror mobil este *vișul*, însă respinge orî-ce caracter, înjosit, vil și mic.

Nerone, care se ascunde dupe o tapiserie pentru a spiona doi amantî.

Mitridat, care pentru a surprinde secretul Monimei, recurge la o viclenie mică ce degenerază și înjosește personagiul, ast-fel în cât pare a fi mai mult de comedie de cât de tragedie. Tragedia nu admite caractere înjosite de cât numai în cazurile rari și excepționali, spre a face să reiasă, să valoreze mai mult caracterile cele mari, caracterele superioare.

Poeții care au căzut în asemenea greșeli se apără zicând: „că asemenea caractere egzistă în natură.“ Să poate, însă în natură egzistă și caractere mai perfecte mai mari, și pe acelea cată să le aleagă tragedia. Caracterele bizare sînt condamnate cu totul după scena tragică, și orî unde le-am găsi este o greșală. Spectatoarele voește a vedea pe om cu pasiunile sale vii și adevărate. Caracterele bizare nu sînt alt de cât niște portrete chimerice, pe care spectatoarele nu le gustă nici le recunoaște.

Singularitățile nu 'și atrag de cât aprobarea unui public anemic, iar nici de cum pe aceia a unui public care gustă o plăcere destul de mare admirând imitațiunea naturei

Unul dintre cele mai mari secrete ale artei dramatice, este de a susține contractul între caractere și situațiuni.

Definițiunea caracterului relativ la comedie, este aceeași pe care am dat'o pentru tragedie; aceeași necesitate de a'l face neîncetat să reiasă, de a'l reînoi când s'a slăbit și de a'l susține pînă la ultimul moment.

Piese de caracter sînt mai mult gustate azi de cât piesele de intrigă, căci acestea din urmă nu sînt de cât umbra necesității, pe când celelalte sînt o fidelă imagine.

Iluziunea ce ele produc, este mult mai forte și inima este mai vii atinsă. Dar nu toate caracterele sînt de o potrivă proprii de a fi puse pe scenă. Câte o dată poetul se poate servi de un caracter principal și a'i asocia mai multe caractere care să 'i fie subordonate, une orî adună într'o comedie mai multe caractere, dintre care nici unul nu strălucește în destul spre a eclipsa pe cele l'alte și spre a fi potrivit cu caracterul principal, astfel sînt s: e: piesele intitulate: scoala femeilor etc. de felul celor d'intăi este Misanthropul lui Molière.

Mai mulți autorî au pretins că o comedie de caracter n'ar fi susceptibilă de intrigă sau că cel puțin n'ar fi admitînd, de cât o prea ușoară intrigă. Dar aceasta nu este probabil, pentru că dacă caracterul servă a face intrigă, atunci intriga nu va putea întoarce atențiunea spectatorului de la caracter, căci va fi unit caracterul cu dânsa. În acest gen, de o parte, este dator autorul a nu se depărta de natură și a face un bagatel din caracterul comic, iar de cea l'altă parte, nu e mai puțin evident, că într'o comedie trebuc să se depingă ridiculul și chiar cu tărie, căci acesta este scopul și tendința comediei.

Să pară însă că aci nu se prea reese; sînt două ecstremități vițioase la rezultat: și Molière a cunoscut mai bine de cât orî cine punctul de perfecțiune ce ține mijlocul între dânsese.

Ast-fel dar în comedie avem aceleași mobile ca și în tragediă, dar diferite în sens, diferite în accepțiuni, cu alte vorbe în ambele cazuri avem *pasiuni*.

Pasiunile în dramă sînt: simțimintele, mișcările, acțiunile pasionate ce poetul dă

personajelor sale. Pasiunile sunt vieța și spiritul poematelor puțin cam lungi. De și pasiunile sunt tot-deauna necesarii, dar cu toate astea nu toate sunt convenabile în ori ce ocaziune.

Comedia face parte mai mult din *bucuria și surprinderile plăcute*; din contra *teroarea și compătimirea* sunt pasiuni care convin numai tragediei. În fine *admirațiunea* participă la amândouă.

Cât pentru ceea ce privește conducerea pasiunelor pentru ale face să producă efect, sunt necesarii 2 lucruri, adică:

1. Că auditorul să fie preparat și dispus ale primi (și această necesitate e fundată pe necesitatea naturală de a lua lucrurile unde sunt) și

2. Că auditorul să se afle la același nivel, în aceeași pozițiune cu înălțimea caracterelor și a piesei, sau mai bine zis, ca auditorul să fie capabil de a înțelege și a simți conform caracterelor.

Caracterile am zis că sunt pasiunile în cea mai mare parte. Cele mai principale dintre acestea sunt cele următoare:

Ambițiunea; Această pasiune fiind pentru cei mai mulți oameni o sorginte de virtuți, de crime și de nenorociri, a devenit demnă de tragedie, dar spre a fi și mai demnă de dansa, are necesitate de obiecte foarte interesante, ast-fel putem vedea un tip de ambițiune în Mahomet, când zice către rivalul său Zopir:

„Sunt ambițios, ascultă! cine nu e pe pământ?

Ensă nici o-dată rege, pontife sau căpitan,

Nimeni nu'și făcu ca mine un așa de mare plan.

Nu, eu nu'mi amăgesc țara precum vrei a'mi imputa

li dărăpân neputința, și idolatria sa.

etc.

(Vezi Fanatismul lui Voltaire).

Amorul. Această pasiune a devenit mai cu seamă la modernii sufletul tuturilor teatrelor: tragedia, comedia, opera etc.

Corneille în discursul său despre arta dramatică recomandă, a nu da amorului de cât al doilea loc și de a cedă pe cel d'întâi celor alte pasiuni. Trebuie să ca amorul să conducă la nenorociri și crime, pentru a face să se vadă cât e de periculos, sau ca virtutea să triumfe spre a arăta că virtutea este invincibilă. Fără aceste 2 necesități, amorul nu e demn de cât de comedie, nici o-dată de tragedie.

Cât despre ceea ce privește comedia, amorul mai tot-deauna a fost ne imputat și ce e și mai mult să pare că nici o altă pasiune nu pare mai favorabilă comediei. Fineța, vivacitatea, simțimintele ce inspiră mușcăturile, agerimea, gelozia etc. etc. toate concură a face comicul mai marcat, căci comedia adevărată, trebuie tot-deauna să întoarcă scenele spre veselie, baza comediei.

Intriga Despre această pasiune, n'avem de cât să amintim că să amestecă mai în toate piesele.

Nu este fericire, ambițiune, amor, nu e nimic în fine fără intrigă; fie care piesă dar, are partea sa dintr'această mare spirală, și dacă n'ajung unele piese, a face din ea un caracter, apoi cel puțin tind a o face.

Am zis mai sus că fie-care caracter are o voce particulară; și într'adevăr cel mai

bun mijloc de a marca un caracter în toată perfecțiunea sa, este de a lăsa pe public să ghicească după intonări caracterul ce vom a reproduce; intonarea să înțelege că trebuie să fie în armonie și cu atitudinile ce luăm, pentru ca publicul, la cea d'întăi privire ce aruncă actorul, trebuie să coprindă caracterul ce el voește a desvolta.

De și am avea a spune lucrurile cele mai indeferente, cată să luăm seama a nu reproduce numai acele trăsuri de intonare și atitudine, care sunt generale unui caracter mai cu seamă în comedie; cată să studiem și nuanțele particulare cari singure fac frumuseța și varietatea unui caracter.

Benjamin Constant, în prefața tragediei sale *Walenstein*, observă ca germanii *deping* caracterele în piesele lor, pe când Francezii *deping* numai pasiunile.

Și unii și alții au neglijat se pare, arta aceea de a reuni în *depingerea* unui personagiū, caracterul și pasiunea. Acest avantajū are scena modernă franceză asupra tuturor teatrelor în genere.

Acum trebuie a observa că generalmente în comedie, actorii voind a fi naturali și a menține caracterul unui rol, precum în tragedie și dramă fac o sumă de contorziuni în rolele de amantū spre a părea mai patetici, asemenea și în comedii unii, prin grimaze, voesc a *depingea* caracterul rolului cu care sunt însărcinați.

A imita natura cere arta teatrală, însă nu a o denatura: contorziunile și grimazele erau tolerate numai în comedia joasă din secolul trecut; astăzi de și se mai găsească prin provinciile actori, însă publicul după ce a ris de grimazele lor le aruncă tot disprețul de care sunt demni.

Caracterile dar în comedie, diferind de acele din tragedie și dramă, numai prin situațiunea în care sunt puse, trebuiesc *depinse* cu veritate, însă totuși arta în toate și în totul *infrumusețează* natura. Chiar acolo unde un caracter este hidos, artistul inteliginte îl *inobilează*, face a streluci prin nobleță și înțelepciune, aceia ce un actor ordinar ar face să reiasă după părerea sa greșită, prin grimaze și contorziuni. Pentru că artistul să poată aplica c. a. succes aceste precepte, cată a studia bine pasiunile de care este predominant un caracter.

OBSERVAȚIUNI GENERALE

INCHEIERE

În cursul ce tratăm, am avut ocaziunea a spune, că până când nu vom ști respira la timp și arta de a observa punctuțiunea când studiem un rol, unicele mijloace cu cari ne putem ajuta, este, să dăm organului intonările ce trebuiesc a înlesni inflecțiunile ce combinăm, în cutare sau cutare parte a rolului nostru, până atunci nu vom putea răspunde cu succes la așteptarea auditorului.

Tot în cursul acesta, am dezvoltat cum aceleași simțimente pot fi exprimate în diferite moduri, și ecăsta pentru că situațiunile sunt diferite, caracterile variate, de și sunt predominante de același simțiment, de aceeași pasiune. Avariția poate fi pusă și în situațiune dramatică, precum poate fi pusă și în situațiunea cea mai bufonă, când actorul poate ajunge a o reproduce într'un mod decent, natural și frumos; pasiunea de care e vorba atunci numai se apropie de perfecțiune. Pentru că vorbim de perfecțiune, să ne oprim un moment asupra acestui cuvânt, pentru că nu aș voi să

însăpăimânt pe nimeni vorbind de perfecțiune. De și perfecțiunea este aceea calitate supra naturală care ajunge a produce în arte ca și în științe tot ce pôte fi mai escelent mai bine, mai ales. Însă perfectiunea totuși nu poate fi absolută în arte, ca și în orice lucrare omenească; în arte ca și în științe nu este, nu egzistă de cât o perfecțiune *relativă* și de aceea am voit noi să vorbim. Omul nu perfecțiunează nimic de cât în acel sens, și aceasta pentru că facultățile sale sunt prea mărginite pentru a putea atinge acel grad de escelență ce nu aparține de cât divinităței.

Noi ne învârtim într'un spațiu de cunoștințe așa de înguste, în cât se pare că totul s'a zis, totul s'a răcut; așa dar nu putem de cât a *reface* și a *rezice* din nou fără a face saii a zice ceva nou.

Am zis aceasta, pentru că ne înspăimântă ideea, ca nu cum-va preceptele ce am arătat, să le fie luate *tale quale*, să se ia dar principiile artei fără a supune nici unei imitațiunii servile sub nici un cuvânt. Fie care trebuie să reproducă prin mijloacele sale proprii, având tot-d'auna în vedere principiile generale, principii despre care am vorbit și care au făcut obiectul principal al sumarielor ce compun acest curs.

STEFAN VELESCU

LA VIOARĂ

In ore de durere
A plange când voiesc,
Iubita mea vioară
La tine mă gândesc;

Pe coardele'ți plângânde
Când fruntea-mi se înclină,
Suspina al meu suflet,
Arcușul meu suspina!

In plângerile-mi tainici
Atuncea când disper,
Vioară, imi dai aripă
Să zbor pênă la cer!

Uitând a mea ursită,
Uitând că eă trăiesc,
Purtat pe-un nor de aur
In raiuri mă trezesc!

Iubita mea vioară,
O! singurul meu bine,
Suspine al meu suflet,
Arcușul têu suspine!

PETRE MIHAIESCU.

A M I N T I R E

Maî ții oare încă minte noaptea 'n care ne-am iubit?...
Un moment! Si 'n el o viață de un secol am trăit!

Macedonski.

Azi sânt patru ani de-atuncea, patru ani ca o clipire,
Și imaginea-ți iubită ca o sfântă amintire,
Mă urmează pretutindenî și mă face-a tresări;
Vocea ta resună 'n pieptu-mî cu accentele-î divine,
Sufletu-mî e trist și rece, dar visează tot la tine
Și la 'ntăia dimineață când amorul înflori!

Către timpul fericirei îndrepteazăți cugetarea
Și privește 'ntr'a lui umbră, umbra celui ce-ai iubit!..
Câte sărutări arzânde nu-î mărise cutezarea!..
Câte raze de speranță pe-a lui frunte n'au zimbit!..

Albă ca surisul zilei, cu aprinsa ta privire
Mă 'ncâlzeai, — și-a mea durere, soră cu durerea ta,
Dispăreau pe nesimțite într'o dulce fericire;
Iar a nopții taină sfântă de amor ne îmbăta!
Tu 'mi ziceai: — De ce durerea și acuma te 'ncunună?
Oare nu sunt lângă tine, oare 'n pieptu-ți nu resună
Vocea mea ca altă dată, și prin tine nu trăiesc?.....
Eû tăceam. — O voce-ascunsă cu vibrări intristătoare
Imî șoptea de-o zi fatală; pe când tu, fermecătoare
Te 'nclinaî pe a mea frunte, repetându-mî: — te iubesc!.

Azi sunt patru ani de-atuncea, patru ani ca o clipire,
Și imaginea-ți iubită, ca o sfântă amintire,
In oglinda vieței mele și-a gravat conturul ei.
Numele-ți în al meu suflet e-o durere înflăcărată,
Chipul tău s'ascunde 'n ochi-mî subt o lacrimă uscată,
Ca și cum 'mî-ar fi menirea vecinic să te port în ei!..

Dar de ce mă duc cu mintea către vremuri depărtate,
Care-au șters din al tău suflet jurăminte consacrate,
Egzaltări, plăceri nebune, jocuri, glume de copii,
Și când tot ce-avem mai sacru, astăzi e un vis de-o noapte,
Ce s'a stins ca fericirea și ca tainicele șoapte
Ce soseaû să mă vestească că în urmă-le-o să vii!...

Pentru ce să 'ngrop în mine o durere nesfârșită,
 Când tu rizi de-acele ore, și când mintea mea s'agită
 În zadar, să-ți amintească timpul 'n care ne-am iubit.
 Opt-spre-zece ani trecuseși, și de-atunci o nouă lume
 Se deschise pentru tine, și de-atunci un alt renume
 Ți-ai format, și-ai dat în schimburi un amor nesocotit!..

Ora presimțirii negre fu atât de-apropiată,
 Că de-atunci eu încă sufer; iar tu calci neturburată
 Peste-acele rămășițe, ale-amorului pierdut;
 N'ai păstrat nici amintirea nopții, când ântea oară
 Ne-am dat inima și viața, ca o singură comoară
 Ce aveam și noi pe-atuncea subț al sufletului scut!

Azi întocmai ca o floare, ce când valul o răpește,
 În vârtejurile unde suspinând se prăvălește,
 Și privirea 'și-o întoarce către țermul ce-a lăsat;
 Tot ast-fel răpit departe de-ale soartei crunte valuri,
 Imi întorc și eu privirea către-acele scumpe maluri,
 Dar când umbra lor e stinsă, ce mai am de regretat?..

BCU Cluj / Central University Library Cluj
 Ce lăsăm iubirii noastre, când suspinele-i se curmă?...
 Decât zgomotul sinistru al cuvintelor din urmă,
 Scurt ecoi al vocii stinse, rătăcit și plângător
 Ca și vântul ce 'nmlădie pânza bărcilor ușoare,
 La murmurul unei ape limpede și curgătoare,
 Fără ca să-i încrețească undele din cursul lor.

T. M. Stoenescu.

CRONICĂ

O SCRISOARE A UNUI ABONAT. — D-na MARCOLINI

Hatmanul de Déroulède. — Traducerea și interpelarea lui.

— Pentru ce luptați? ne întreba oare cine. Nu sunteți recompensați nici cu glorie, nici cu bani.

— Luptăm pentru lumină îi respunserăm. Intru cât privește recompensa noastră, nu e vre-o mai mare satisfacere morală pentru noi, decât resunetul ce are lupta noastră, fie măcar în inima unui singur dintre cititorii noștri.

Astăzi de egzemplu, resimțim una din acele adânci satisfaceri, ce nu are inriurire, de cât asupra acelora ce au conștiința că 'și implinesc datoria.

Și în adevăru, poate să fie o mai mare recompensă pentru noi, decât simțimintele pe care ni le transmite unul dintre abonații noștri din Brăila, D-lu Cleante Papazoglu, distins literat elin?

Publicăm această scrisoare, siguri fiind că cuprinsul ei este împărtășit și de cei l'alți cititori ai revistei în care scriem.

Iat'o:

Domnule Redactor,

„Alăturat cu această scrisoare veți afla un bilet ipetecar, 20 lei, abonamentul meu la *Literatorul*, pe care îl priimesc cu regularitate și la a cărui citire aflu un mare farmec.

Aduc complimentele mele tuturilor redactorilor acestei reviste periodice, care face o mare onoare României. Tânăra pleiadă care urmează pe poetul Macedonski, nu trebuie să se descurajeze; ea a ajuns deja a fi cunoscută și se va impune cu încetul unui public, care, din nenorocire, nu este încă atât de iubitor de arte și de dulcile senzațiuni la care dau naștere.

De pe țărmurile Dunărei și departe de Partenon și de țărmurile Salaminei, scriu și eu versuri, pe care le publicu prin foile periodice, prin ziarele din Athena, Constantinopole, cât și prin alte reviste elene, ce se imprimă în streinătate. — Adesea ori am scris și în ziarul din București, *Syloghi*. — Trăind în mijlocul țerei D-voastră din copilăria mea, iubesc România ca pe-o a doua patrie, în sinul căreia am mai multe rude romanizate și urmez cu un viu interes progresele ce densa realizează zilnic, considerându-mă foarte fericit, de a putea constata că prin *Literatorul*, amorul literilor a luat un avânt atât de strălucitor. — Sper în curând a putea să scriu societății literare din Athena, între-ai cărei membri fac parte, toată mulțumirea și admirațiunea ce resimt pentru însemnata mișcare literară, cărea prin publicațiunile D-voastră ați dat naștere.

Voî da astfel într'un articol critic detaliuri asupra operilor a câtor va dintre noi reprezentanți ai cugetării în România. — Aș dori să am pentru acest cuvânt o colecțiune întreagă a *Literatorului*, în care o mulțime de tineri talentați s'au produs, și asupra cărora D-l Macedonski a făcut meritoasele sale analize critice. — În schimb vă voi trimite un al doilea volum dintre poeziile mele, intitulat *Adieri și Zefire*. În acelaș timp, bine voiți a mă încunoștiința, dacă, trimițându-vă câte-va strofe eline pentru *Literatorul*, le-ați publica, dupe cum ați urmat cu versurile franceze ale D-lui Nizzet.

Citesc în acest moment urmarea de la *Romeo și Julieta* a D-lui Macedonski, și sunt răpit atât de frumusețea versurilor, cât și de arta traducerei să adaptării.

Bine voiți, vă rog D-lu meu, a primi încredințarea distinsei mele considerațiuni.

Cleante Papazoglu

La această scrisoare, mulțumind D-lui Papazoglu, răspundem că ar fi o plăcere pentru noi, a publica versuri de ale D-niei sale, în armonioasa limbă, ce inlocuește cu atâta succes limba lui Omer, revista noastră având tendința de a deveni o publicațiune internațională.

În asemenea mod însăși streinii își vor putea da seama întru cât-va de progresul pe care *Literatorul* îl realizează în România.

În adevăr literatura să artele, sunt cei mai puternicii factori prin care un

stat să poate face cunoscut.—Și fiind-că vorbim de arte, imi adusei aminte de marele resunet pe care 'l avu odinioară în toată Europa ilustra cântăreață D-na *E. Marcolini*.—Cine este ânsă D-na Marcolini și în ce legătură poate să stea cu România?—Iată o întrebare, al cărei răspuns se va desfășura de sine.

Voî spune de-o cam dată că mă aflam într'o zi, cu un prieten al meu, la una din gloriile Teatrului nostru Național, D-na Eufrosina Popescu.

Și fiind-că artistele sunt înzestrate cu o doză de lene, care stă în raport cu talentul lor, D-na Popescu, ne aflându-se âncă gata, ne făcu s'o așteptăm cât-va în salonul său.

Această înprejurare ne fu ânsă spre folos; căci dupe ce privirăm cu prisosință diferitele portrete, care-o prezintău ca tână, deschiserăm unul dintre albumurile ce se aflău pe masă.

Cea dintâi foae pe care am întors'o conținea un autograf al celebrului măestru *Rosini (Florența 10 Ottobre 1852)*, adresat D-nei Marcolini. Mai departe vederea ne fu isbită de semnătura ilustrului romanțier *Alfonse Karr*. Trebuie să spunem ânsă că lêngă această semnătură era și un mic trandafir descolorat. El se uscase în album și 'și pierduse vioiciunea, întocmai ca amintirea unor zile mai frumoase, pe care inima omului o păstrează strâns închisă.

Ce căuta ânsă acest album în mâna D-nei Popescu?... Prin ce minune ajunsese într'un salonaș din Strada Numa Pompiliu?... Nedomiriți cu totul, urmarăm resfoirea albumului și iată ce găsirăm; pe a treia pagină următorul sonet :

ALLE GRAZIOSISSINE SIGNORE MARCOLINI ET DE LUIGI

SONETTO

Luigi amabil', graziosa Marcolini
 S'odo di vostre voci i dolci accenti
 Accoppiarsi a cantar del gran' Rossini
 L'opre più egreggii i pui divin' concenti:
 E se dei Babilonici confini
 Canto regal' l'una di voi rammenti;
 E l'altra in flebil' suono, i rei destini
 D'alme divise esprima, e i lor' tormenti:
 Miracol' più non par' se il divo Orfeo
 Commosse sapi, e Pluto; ond'ei si vanti
 Ch'curidice sua libera poi feo,
 Ne più favole pajono gl'incanti
 Che voce di Sirene oprar poteo;
 Ché portando maggior' son' vostri canti.

Colonello Conte Borgarelli D'Ison

Pariigi 17 Giugno 1856.

Precum vedem numele de Marcolini, revenea în acel album. Urmând a'l resfoi, ne ecplicarăm ênsă enigma; de oare ce găsirăm mai multe fragmente tăiate din diferite ziare în următorul coprins:

Eufrosina Marcolini

Această ecscelentă cântăreață, deja cunoscută prin splendidele sale succese pe cele dên-téiî teatrurî din Europa, se afla de-ună-zî la Nizza, unde deveni deliciul societății și a concertelor. Dupe ce cântă din'naintea *Alteței Sale Imperiale marea ducesă de Baden* și obținu admirațiunea celor care o auziră, dete un strălucit concert în sala marelui *Otel Cauvin*, care reuși într'un mod peste măsură splendid. Etc, etc.

(*Il Trovatore* 1858, 6 Februarie. Turin).

*

Concertul D-nei Mareolini fu încântător; sala era prea îngustă și concertul păru prea scurt, ceea ce se întâmplă rar în anele concertelor. Frumoasa cântăreață avu un succes legitim și sincer, de mult timp n'am auzit cântându-se astfel. D-na Marcolini fu atât de mult aplaudată, încât e cu neputință să nu se hotărască a da și un al doilea concert.

Alfonse Karr

(*La terre promise*, ziar din Nizza)

*

D-na Marcolini s'a hotărât în fine a da un concert în sala Herz. — Un auditoriū ilustru venise să prezinte omagiile sale acestei cântărețe, ce are cea mai frumoasă voce de soprano din câte am auzit. În tot timpul nu a fost decât o salvă de aplause, un adevărat triumf. — Dacă D-na Marcolini va rămâne în Paris de iarnă, D-nia sa va fi steaua serateelor muzicale. — D-l Ernesto Rossi, din trupa M. S. Regelui Sardiniei, a declamat admirabil monologul din Carmagnuola de Manzoni, Ețe, Ețe.

(*La France Musicale* Paris)

*

D-na Marcolini este o cântăreață, pe care deja am auzit'o la concertul dat de Gordigiani, în focarul teatrului Italian. — D-nia sa are o voce strălucită de soprano, perfecționată prin o ecscelentă metodă. — Figura sa este ecpresivă, prea ecpresivă poate; căci pietatea, amorul, mila, se ecprimă de-o potrivă asupra-i. — D-na Marcolini a zis, *Cavatina Puritanilor* de Bellini, cu o melancolie și cu o grație fermecătoare. — Frasele sale în *mezza voce* și vocalizațiunea sa, sînt ecstraordinare Ețe, ețe.

(*Gazete musicale de Paris*)

*

D-na Marcolini apăru tocmai în momentul în care soseam. — Ea 'naintă, fiind rechemată cu un adevărat intusiasm în mijlocul aplauselor unui public de elită — Este o frumoasă și elegantă doamnă, cu o figură încântătoare, părul ei este ondulat și lung, iar sprincenile bine arcuite. D-nia sa salută publicul mulțumind, și aclamările se îndoiră.

Sosirăm prea târziū. dar o auzirăm cântând *duetul* din Semiramida împreună cu D-na Valli, și la urmă valsul de *Venzano* Furăm fermecați. — Rămăseserăm în ecstaz din'naintea acelei voci simpatice, bine modulate, de un timbru și o agilitate rară. — În valsul de Venzano, D-na Marcolini, porni un adevărat artificiu de buchete meloditoase, de *fiorituri*, de variațiuni și de triluri de o bogăție de vocalizare, în cât eram cu desăvârșire răpiți văzând cu câtă ușurință se juca cu cele mai mari greutăți. Ețe, Ețe. . . .

(*Revue Musicale*, Paris)

D-na Marcolini, care ar trebui să primească angajamentele ce 'i se propun la operă, a cântat într'un mod admirabil o parte din *Barbiero de Sevilla* și două frumoase romante ale prințului Poniatovski. Ețe Ețe . . .

(*Le Constitutionnel*. Paris)

*

D-na Marcolini saū mai bine D-na Eufrosina Popescu, este o româncă, dintr'o familie de boeri avuți. Imprējurările aū silit'o să uzeze de imensul seū talent. — D-nia sa a cântat cu cel mai mare succes la *Millano*, la *teatrul Fenice din Venetia*, la *Palermo*, la *Verona* la *Pergola din Florența* la *Sinigaglia*, la *Fermo*, *Luca*, etc... Este într'un cuvânt o voce rară, ușoară, grațioasă și cu o profuziune de note strălucitoare. — Tot publicul la ultimul seū concert 'i-a făcut o adevărată ovațiune. Ețe etc.

(*Moniteur Universsel*, Ziar oficial al imperiului frances).

*

Le Pays scrie iar un lung articol și în fine toate ziarele streine formează un adevărat concert de elogiuri.

Ce glorie!... Ce onoare pentru România!...

*

Acea ilustră cântăreață de odinioară, care este actualmente ilustra tragediană, Eufrosina Popescu, 'și-a iubit ênsă țara, și de unde ar umbla astăzi în carete, e silită a'și pune în loterie mobilele, pentru a putea să meargă la Primăvară să'și caute de sănătate.

D-na Eufrosina Popescu a preferit în locul acelor glorii immense, în locul unei vieți prințiare, a se reîntoarce în țara sa, în România, și a consacra talentul seū teatrului nostru Național.

Cu toate acestea, dupe o muncă de atâți ani, D-na Popescu, nu are nici recompense naționale, nici măcar o mică pensioară, care să reprezinte recunoștința ce țara datorește unei asemenea artiste.

D-na Popescu a luptat și luptă încă pentru propășirea teatrului nostru, prin serviciul artistic ce'i aduce.

Am văzut'o de curând în piesa lui Déroulède, *Hatmanul*, saū, dupe cum era afișat, *Cazacii și Polonii*. — Cu toată povara anilor, D-nia sa, posedă o forță fizică și un timbru viril în vocea sa, care pune în mirare pe întregul public.

Fiind-că în numărul trecut promisesem a vorbi și de reprezentarea acestei piese, găsesc acum ocaziunea, vorbind de D-na Popescu, să zic câte-va cuvinte și asupra egzeuțiunei celor alți artiști.

Hatmanul saū *Cazacii și Polonii*, este una din producțiunile distinsului poet contimporan al Franței, Paul Déroulède. Traducțiunea în proză se datorește D-lui M. Pascali. Ca să fac istoricul ce desfășură această piesă, ar fi să lungesc prea mult cronica de față. Tot ce pot spune, este că ea nu are o adevărată intrigă, de și situațiunile ce prezintă în unele părți sunt tot ce poate

fi mai sublim; cum de eczeplu se poate vedea în actul al II-lea. Să mai observă că simțimentele ce dă autorul personajelor, sunt prea delicate și ideile prea mărețe pentru un popor cum erau cazacii.

De sigur că inițiativa D-lui Pascaly, de a traduce această piesă este meritorie și nu face de cât să adauge la meritele sale artistice; dar nu e mai puțin adevărat că traducțiunea eșită dintr'o pană mai specială, ar fi fost cu mult mai meritorie și mai corectă. În această privință aș avea multe de zis, mai cu seamă când în teatrul nostru nu vedem decât traducțiuni defecuoase, în care predominesc franțuzismele și frasele întortochiate, care numai românești nu sunt.

Am avut ocaziunea să vedem multe traducțiuni făcute chiar de artiștii din teatru. Scopul poate că e în avantajul societăței. pentru a face economie; dar când sunt atâți tineri scriitori, nu se cuvine oare de drept acestora lucrările de asemenea natură?.. Ș'apoi opiniunea mea este aceasta: artistul să fie numai artist. Astfel numai, urechile noastre ar putea fi scutite de acele scărșituri stridente, care revoltă întregul sistem nervos; numai astfel limba noastră s'ar păstra pură și neincrustată de cuvinte ridicule.

Comitetul teatral ar trebui să'și concentre privirile și asupra acestui punct principal; adevă, să îngrijească ca traducțiunile să se facă de oameni speciali. D-l Cornescu, în calitate sa de director, ar aduce un mare serviciu teatrului, dacă pe lângă atâți funcționari, ar dispune să se mai numească și un director al repertoriului, ale cărei atribuțiuni să fie: a traduce toate piesele ce se vor juca în teatru, a îngriji de refacerea întregului repertoriu și într'un cuvânt a face ca limba vorbită pe scenă să fie cât se va putea mai românească.

Cu aceasta ar aduce și o reală economie societăței dramatice, căci pentru o retribuțiune de patru sau cinci sute lei pe lună, se vor obține foloase cu mult mai însemnate de cât s'ar putea crede.

Negreșit că această propunere nu o fac pentru nici unul din membrii, care înconjoară cercul literar al revistei noastre. Direcțiunea teatrelor va găsi destui alți tineri, devotați artelor, care s'ar oferi unei asemenea întreprinderi.

Propunerea mea n'are alt scop de cât introducerea în teatru a unui repertoriu scris în limba românească.

Revenind acum la interpretarea piesei în cestiune, voiți vorbi pe scurt asupra egzezuțiunei rolurilor principale.

D-l M. Pascaly, juca pe Frol Gherasz, Hatmanul Cazacilor din Ukrania. Meritele vechiului artist sunt netăgăduite și arta sa e demnă de admirațiunea acelora, care știu s'o apretească.

D-na Eufrosina Popescu, în rolul Marucheii, a arătat acea energie, care a stabilit de mult încă o sublimă putere artistică. Déroulède, a creat acest rol

spre a reprezinta printr'ensul vocea patriei, care să amintească fiilor săi adevărata lor datorie, și care le va servi ca lege nediscutabilă în toate hotărârile, în toate întreprinderile lor. D-na Popescu avea într'adevăr misiunea rolului său: căci gravitatea prin care să eșprime, mimica și gesturile hotărâte ce face, aveau scopul unui deplin succes. În actul al III-lea, când zice lui Stenko:

„Viă să ved, dacă omul, pradă acestei femei, își va dezonoara sufletul până în sjârșit!.. Viă să ved, dacă dizertorul va fi în stare să ne și trădeze!..

Privirile cu care brava pe acest viteaz înamorat, erau pline de indignare și de dispreț imputător.

Efectele D-nei Popescu le-aș putea enumera scriind pagini întregi, dar cum, a o lăuda ar fi să repet ceea ce s'a zis de mulți ani și de majoritatea presei române și streine, mă mărginesc a zice: Glorie nouă, că avem o artistă ca D-na Popescu!..

D-l Grigore Manolescu, interpreta pe Stenko, iubitul și logodnicul Miklei. La începutul actului I-iu, se desfășură toată pasiunea acestui brav căpitan, înamorat de fiica Hâtmanului Gherasz. Să știe că D-l Manolescu este un bun și inflăcărat amoret. Simțimintele sale sunt așa de bine eșprimate, culorile așa de poetic nuanțate, încât s'ar zice că acest emanator al unei pasiuni artificiale, este personagiul care suferă în realitate.

În acest act, Șmul, spionul și mâna dreaptă a intrigantului Rogoviane, aduce lui Stenko noutatea, că Cazacii din Ukrania s'au resculat și că îl cheamă în mijlocul lor să ia comanda armatelor. E grozavă lupta ce ne depinge D-l Manolescu, între amorul logodnicei sale și acela al patriei robite. Stenko, el, care se afla prins al Poloniei împreună cu Mikla și cu Hâtmanul Gherasz, preferă să fugă din palat, fără să își ia măcar ziua bună de la iubita sa.

Când zice:

„Să o părăsesc astfel, fără să 'i zic adio!..“

În figura D-lui Manolescu să vede disperarea cea mai cumplită, — și cum în fine, hotărârea de a pleca în ajutorul fraților săi, întunecă flacăările unui amoret atât de pasionat.

Și într'adevăr Stenko zice:

„Da!.. Datoria o cere, maica mea o voește!. Onoarea strigă, trebuie să mă supui!.. Voiu pleca!. Să părăsim dar locul umilinței, și să mergem... unde moartea e glorioasă!..

Câtă mărinimie și câtă bravură nu ne-a eșprimit D-lu Manolescu în această parte. Apoi, la plecare, o mică rază de remușcare, — că părăsește pe Mikla, — se întipărise pe figura artistului; dar care dispăru cu desăvârșire la ultima sa hotărâre.

În urma sa Regele Poloniei, auzind de reșcoala Cazacilor și de fuga lui Stenko, silește pe Frol Gherasz să plece în Ucraina, spre a domoli reșcoala, oprindu-î drept siguranță pe fiica sa ca ostatică.

D-lu Pascaly depinge toată măhnirea bătrânului Hatman, de-a vedea nebuniile poporului său imprudent, — și apoi la părăsirea fiicei sale într-o stare nesigură, eșprimă cea mai sfâșietoare durere, prin cele mai artistice culori. Ar fi însă de dorit, ca dicțiunea D-niei sale să fie mai puțin afectată. Căci, cu toate că publicul s'a deprins cu modul de a zice al D-lui Pascaly, nu e mai puțin adevărat că se simte une-orî nenaturalul unor sunete prea prelungite.

Să urmărim acum pe Stenko, ajuns în tabăra Kazacilor și gata a deveni capul reșcoalei. Ucraina întregă, reprezentată prin valoroși căpitani, grupată în jurul tănărului Stenko, îl proclamă de Hatman, și în urări unanime, mărește avântul și bravura lui.

În acel moment sosește și Frol Gherasz, care văzând cu ochii săi aceea ce numai auzise, voește să reîntoarcă pe resculați, arătându-le pericolele ce 'i ar întâmpina. Zadarnică însă 'i este silința, căci ei perzistă în intusiasmul lor.

Situațiunea este grozavă și pentru Stenko și pentru bătrânul Hatman. Amândoi se luptă între vocea patriei, care ordonă prin Marucha, și între iubirea Miklei, remasă ostatică în mâinile Polonilor.

Stenko până aci tăcuse, și D-lu Manolescu, comprimă în tăcere viile sgrințări ale datoriei, până ce în fine, hotărât, răspunde lui Frol Gherasz, că voința țerei este aceea de a rupe lanțurile robiei. Când însă află că Mikla e amenințată cu moartea, dacă reșcoala va continua, amorul îl învinge, suferă, disperă, plânge, svârle la pământ spada comandei și în cele mai sfâșietoare accente, dezertează, neavând în favorul său decât glasul amorului, care 'l orbește. În această parte artistul, s'a afirmat mai mult ca în tot-d'una, și aplausele întregii săli încoronară opera sa.

D-lu Pascaly, pe de altă parte, suferea teribil lupta sufletească în care se află Gherasz, și când reșcoala reclamă cu orî ce preț un șef, artistul cu cea mai deplină hotărâre se scoală, ia spada svârlită de Stenko și spune:

„Pe cât timp trăește Frol Gherasz, Cazacii au un șef!...”

În aceste cuvinte D-l Pascaly, lăsă să se întrevadă trecutul marelui Hatman; și cu o privire reșboinică se pune în fruntea soldaților săi. Am fi dorit însă ca d-nia sa, să fie brav în tot cursul rolului său iar nu numai la strigătele de *hura!* când intusiasmul se inspiră de sine, fără să aibă nevoie de artă.

D-lu Manolescu se ridică și mai mult prin arta sa, în actul final, în care rănit în reșboi și prins al Polonilor este adus pe un pat, dupe ordinul lui

Rogoviane, care spre a 'și sătura privirile de resbunare, îl arată Mikleï, care respinsese cu indignare propunerile amoroase ale intrigantului. În această scenă D-lu Manolescu a fost admirabil. Rănit de moarte, arată simptomele acestei situațiuni cu cea mai perfectă fidelitate. Și când Rogoviane îi arată pe Mikla, mințind că s'a vândut lui, D-lu Manolescu în cele mai fragete cismierdări zice iubitei sale:

„Ce 'mă pasă de lașitatea acestui om!.. Tu nu ești tot Micla?.. Iar el, nu e tot Rogoviane?..

La pronunțarea acestor cuvinte, artistul pune atâta intențiune, în cât tranzițiunea între:

*Tu nu ești tot Mikla?..
și Iar el, nu e tot Rogoviane?..*

a atins aproape perfecțiunea.

Prima frasă colorată cu cea mai dulce iubire și frăgezime, și cea de-a doua cu cel mai marcat dispreț, — schimbarea de ton fiind bine simțită, — a produs cel mai gigantic efect. Apoi moartea lui Stenko, cauzată de gravitatea rănilor, a fost naturală și cea mai artistic egzecutată de D-lu Gr. Manolescu, care, încă o dată zic, sa afirmat cu desăvârșire.

Când dupe a doua luptă, Polonii sunt învinși de Cazaci, și când aceștia intră în tabăra lor, Rogoviane, care până aici se îmbăta de suferințele nenorociților amantți, văzându-se înconjurat de inamici, înainte de a se preda, înfige pumnalul în pieptul Mikleï și o culcă lângă logodnicul seü, mort deja. În acel moment sosește și Frol Gherasz în strigăte de victorie și la durosul tablou ce 'i se infățișează pin moartea copiilor seü, se aruncă asupra-le și plânge ca un copil în cele mai sfășietoare dureri.

D-lu Pascaly 'și-a pus toată arta, a ne ecsprima greaua situațiune, în care se găsea tatăl a două victime de-o parte, și tatăl victoriei și al patriei de altă parte.

*

D-na M. Constantinescu interpreta rolul Mikleï. Lăsând la o parte discuțiunea dacă fizicul seü este sau nu favorabil pentru acest rol, voiü zice că D-nia sa, ar fi voit poate să caracterizeze egzecutiunea sa; dar paliditatea flutura pe unele părți așa de simțită, încât rolul nu a obținut succesul dorit. A-fară de acestea, tendința de a declama întruna producea une ori disonanțe ca:

„Te iube e e esc!...“

în care vocala e, se prelungea de mai multe ori, întocmai ca o notă muzicală.

Succesul final al actului III-lea, depindea de la ultimele cuvinte ale D-nei Constantinescu, și a nume, când zice:

„*Mergi de mă răsbună!.. Te iubesc!*“

Dacă D-nia sa ar fi zis aceste cuvinte cu adevărata lor valoare, făcând tranzițiunea între:

Mergi de mă răsbună!..
și *Te iubesc!*.

atunci efectul ar fi fost și al D-niei sale și al actului; dar din nenorocire tocmai aci s'a produs una din disonanțele de care vorbirăm asupra cuvântului:

Te iube e e esc!..

De alt minteri umbletul și jocul D-nei Constantinescu, probați oare care rutină de scenă.

*

Rogoviane, era interpretat de D-nul Petre Velescu. Să știe că rolele în care D-nia sa reușește mai mult, sunt așa numitele role de *intrigant*. Și cum Rogoviane este un *intrigant* bine depins de autor, artistul a făcut totul pentru a corespunde adevăratei interpretări. — Dighizământul figurei sale, mișcările și atitudinile viclenești ce afecta. privirea nesigură, lingușirea pe față și ironia în ascuns, denotă o serioasă observațiune a artistului asupra caracterelor unui *intrigant*. — Zicem une-orî că vorbirea D-lui Velescu este aceeași în toate rolele, îi găsim într'adevăr în aceasta; dar când avem înainte și calități necontestabile, nu putem decât a le lauda din adâncul sufletului.

*

D-lu M. Mateescu, reprezintă pe Mosy, un polcovnic cu inima plină de patriotism, model de virtute și brav ca un leu. — D-nia sa, care ne încântă și ne desfătează în comedie, ne-a făcut să'l admirăm și în dramă. — Succesul seü a fost asigurat prin simplu următorul fapt:

Majoritatea publicului nostru, e deprinsă ca de câte orî apare un artist comic, de exemplu ca D-lu Mateescu, Iulian ețe, să 'l întâmpine cu risete prelungite, chiar când el n'ar scoate un singur cuvânt. — D-lu Mateescu însă, în acea seară a știut să se impue așa de mult, că nimeni n'a simțit pofta de ris. — Era dramatic D-lu Mateescu, în toată puterea cuvântului.

În actul al II-lea și al III-lea, D-nul Mateescu depinge cu mult succes caracterul lui Mosy, în care bravura și intusiasmul crește cu atât mai mult, cu cât speranța 'i reprezintă țara sa cu lanțurile robiei sfărâmate. În actul al V-lea, când e prins, legat în lanțuri și dus înaintea lui Rogoviane, artistul depinge acea tărie de caracter a soldatului, care preferă mai bine moartea, decât să trădeze pe frații săi. — Modul cum bravează D-lu Mateescu pe inamic, intențiunea ce pune cuvintelor sale, au produs rezultate fericite, care 'i-au atras repetate aplause.

*

D-nul C. Notara, juca pe spionul Șmul. — Dificil și nu tocmai determinat era rolul d-lui Notara. Cu toate acestea trebuie să recunoaștem, că D-nia sa, este unul din acele talente ale teatrului, menite să ajungă foarte departe. — În interpretarea spionului, D-lă Notara a făcut toate putincioasele a colora personagiul seă cu cele mai caracteristice nuanțe. — D-nia sa a ecsprimit lingușirea, amorul auruil, frica, lașitatea, în fine tot ceea ce reprezintă o ființă tărătoare, cum era Șmul. Așteptăm ca D-lă Notara să se producă într'un rol mai de căpetenie, pentru a vorbi mai pe larg și asupra artei sale. — Sunt sigur, că comitetul, care trebuie să aibă de principiu ca toți artiștii să'și ia partea lor, va da și D-lui Notara partea ce de drept 'i se cuvine; căci în această stagiune nu 'l-am văzut decât în role secundare și mici în raport cu forțele sale artistice.

*

D-lu Fraivald, a susținut cu conștiință rolul regelui Ladislav al IV-lea.

*

În această piesă am avut ocaziunea să auzim plăcuta voce a D-lui D. Popovici, care jucând rolul unui căpitan Cazac, a cântat o frumoasă arie, compusă împreună cu mai multe bucăți de cor de D-l Gh. Ștefănescu.

*

Felicităm din tot sufletul și pe neobositul regisor D-l Gatiniaux, care ne-a dat o frumoasă punere în scenă.

*

De curând, s'a reprezentat de mai multe ori o nouă dramă, intitulată *Benvenuto Cellini*, tradusă de D-lu C. Ștănescu. — D-lă Gr. Manolescu a ecscelet și în această piesă. — Spațiul fiind însă prea restrâns în paginile revistei, regret că nu pot face o dare de seamă mai amănunțită și asupra acestei reprezentațiuni.

T. M. Ștoenescu.

MUNȚII ȘI VĂILE

Zburând și ne având repaos,
 Rostogolit, ardea în haos
 Pământul ce prin întuneric
 Iși căuta mireasă 'ntr'una,
 Dar cum păru în cale'i Luna;
 Cu ea 'și uni amorul sferic !

Și nunul lor la cununie
 Fu soarele ursit să fie
 Ș'atuncea trăsăltând de-o-dată,
 Din sfortul lui de procreare
 Născu și văi și munți și mare,
 Și ast-fel lumea fu formată!

Pe-atuncea munții 'n emisferuri
 Erau pierduți cu fruntea 'n ceruri
 Pe când acuma timpu'i roade!
 Iar văile, din adâncime,
 Privind la culmile sublime
 Iși dau giganticele roade!

O rasă de-oamenii colosală
 Ce fruntea 'și ridică cu fală
 Năstrea din sfintele lor pânteci. . . .
 Era pământ iar nu nisipuri. . . .
 Și oamenii erau la chipuri
 Ca Feți-frumoșii de prin cânteci!

Intregul glob, ca o grădină
 Dormea sub bolta cea senină,
 Dar văile, ne-mulțumite
 Păreau a fi de munții care,
 Să ridicau fără 'ncetare
 Spre cerurile poleite!

„Ce? . . . Noi să naștem oare veșnic,
 „Și munții să rămăie sfeșnic
 „Cu brațele încruțișate?
 „Și ei anteiū să aibă parte
 „De soarele care înparte
 „Simțirile'i nenumărate?“

Și de durere-adânc pătrunse,
 Cuvântul lor, la cer ajunse,
 Iar, cerul auzind aceasta,
 Cu 'ncetul munții începură
 Să se dărîme și scăzură
 Pierzându-și fle-care creasta.

Atuncea ênsă, 'ngrozitoare
 Pătrunse iarna 'ntêia oare....
 Iar văile cele 'nflorite
 Simțînd zăpada cea de iarnă
 C'asupra lor o să s'aștearnă
 Să inclinară veștejite!

Și pe cât munții se dărîmă
 E omul din colos o rîmă
 Și vegetația se duce....

In mine ênsă, crește jalea.....
 Când nu e munte unde'î valea?.....

Egalitatea 'i-a pus cruce!

București 1881 Septemvrie

CORDELIA

[urmare și fine]

De astă dată, mătușa și nepoata ședeau una în fața altea; dar nu în salon.—Un pat acoperit de o draperie albă, lăsa să se înțelegă că e camera Cordeliei.

—Așa dar, copila mea, zicea Caterina, nu ești de loc răpită de acest noroc neașteptat?...

—Nu, mătușică, dar sînt destul de fericită!... Astăzi îți mărturisesc totul: iubesc pe prințul Herman, din zioa în care 'l-am văzut pe calul său negru, știu, cu ocaziunea serbării în onoare regelui.

—Să fie cu putință? . . Dar, copilul meu, un asemenea amor....

O! L'aș fi înlăturat eu singură, intrerupse Cordelia, dacă o putere divină nu mi-ar fi spus, prin ângerul meu pazitor, că într'o zi voi fi regină.

— Așa dar, zise Caterina, chiar cerul a voit această ridicare a casei noastre!.. O!.. scumpă Cordelie, simț că te voi pierde.

— Nu, mătușică! vei avea drept fiică o principesă, în locul unei fete din popor, iată tot.

— Intr'adevăr response Caterina cu întristare, nu e puțin lucru!.. Dar mărirea schimbă în tot d'auna inimile.

— Mă intristezi, response Cordelia. — Aide, mătușică :... nu te vei plânge nici o dată de mine. — Nu știu dacă regulele înaltelor convenințe îmi vor permite a veni să te vaz, ori de câte ori 'm-oi fi dor de D-ta; dar, în fie care dimineață mă voi strecura din palatul meu și voi veni să te sărut. — Augustul meu soț nu se va opune la aceasta, căci și el te va iubi. — În sfârșit te voi încărca de daruri și voi îngriji de Gertruda și de bărbatul său, care m'au crescut.

— E încântătoare!... strigă prințul, nevăzută ca și introducătorul său.

— Ai?... Cine-a vorbit?... se întreabă ambele femei.

— Tac, zise ângerul, să încercăm toate ițele.

— Nu mai zic nimic, response Herman incet.

După ce se asigură că nu e nimeni, Caterina și nepoata sa reîncepură vorba. — Dar ele se întristău din ce în ce, și în cele din urmă căzură într'o tăcere profundă, și se despărțiră.

Rămând singură, Cordelia, după ce și îndoi părul sub un frumos bonet de noapte, rochea-i alunecă în jos, și albiile ei umeri se arătară în toată goliciunea. — Ei ar fi reprezentat culmea perfecțiunii; dar un caprițiu al naturei imprimase pe umărul ei stâng... o frunză de viță.

Această frunză era de mărirea și de culoarea acelora care apar întâia oară în timpul Primăverii: mică și ușor colorată ca purpura. — Afară de acestea nervulele ei erau de o ecstremă delicatețe. — Intr'un cuvânt, cel mai bun artist n'ar fi putut să facă o frunză de viță mai frumoasă. — Această imperfecțiune vătămă așa de puțin frumusețea Cordeliei, în cât prințul nici n'ar fi băgat de seamă, dacă ângerul nu'i ar fi arătat'o.

— Cum!.. zise Herman, asta-i tot!. Dar acest defect, dupe cum îl numești, este un defect plăcut. — Oh!.. Ce frumoasă frunză de viță!.. Aș vrea s'o acoper cu sărutări.

Apoi cugetă în sine:

— Zău, dacă știe ângerii aștia ce va să zică un lucru frumos!

— Așa dar, zise serafimul, îți menții hotărârea?...

— Negreșit!

— Jură-mi că nu-ți vei imputa nici o dată...

— Îți jur, ori pe ce vei vrea!...

— Îți primesc jurământul; dar ia seamă, să te ții de cuvânt; alt-fel vei fi nenorocit, și amară 'ți va fi pedeapsa, zise ingerul cu o voce solemnă.

Norul îi ridică din nou, și într'o clipeală de ochi, Herman se află în palat. A doua zi el intră prea de dimineață la tatăl său:

— Amorul este un bun deșteptător, îi zise acesta; știu cauza care te aduce la mine. Nu voi să'ți fac rău, fiul meu. Această însoțire e potrivită, o aprob și e de ajuns. Tot de o dată voi scri câte-va rânduri Caterinei.

Și luând condeul scris:

Doamnă Caterina

„Majestatea noastră vă face cunoscut, că dacă, după cum suntem siguri, nu vă împotriviți, nepoata voastră va deveni soția principelui Herman, fiul nostru. Această căsătorie vă va părea de sigur nenaturală; dar, pentru că din întâmplare în Europa nu se găsește nici o prințesă de măritat, am găsit cu cale a da de soție principelui pe una din ficele patriei noastre, și liniștea poporului nu va fi cătuși de puțin turburată prin această căsătorie, care se va face cât mai grabnică.

Drept care semnăm.“

Regele

Lăsând condeul, suveranul își increți fruntea și zise fiului său:

— Trebuie să știi că mă tem puțin de mânia în care va cădea prințesa Aurelia, când va auzi de această căsătorie. După cum am simțit, ea are afecțiuni pentru tine, și de la moartea bărbatului său, nutrește o mulțime de speranțe, care se vor distruge acum prin însoțirea ta cu Cordelia. Ea este o ființă turburătoare, și teamă 'mă-e de vre un neajuns.

Herman asigură pe tatăl său, și când toate fură gata, căsătoria se indeplini. Când tânăra prințesă apărură la curte pentru întâia dată decoltată, emoțiunea sa fu la culme. În nevinovăția ei, se temea ca nu cum-va linguiștorii să ia în ris mica frunză de viță. Cât de mare'i fu însă spaima, când îi văzu pe toți uimindu-se și strigând, miracol!..

Prințesa Aurelia, fu cea din tēiū care dete semnalul.

— Ei, zicea ea, ei Doamnele mele, care din D-stră va mai îndrāsni să se decolteze?.. Eu una, voi purta de aci înainte rochi închise. A! Ce frumoasă-i o frunză de viță imprimată pe umeri! Ia vedeți, cum culoarea rozată a frunzei licărează pe această pēliță albă. Ah! ce încântătoare frunză!

Cordelia avea prea mult simț, pentru a nu constata că acele elogiuri erau ecsagerate, și de atunci prințesa Aurelia îi inspiră neîncredere, și în cele din urmă frică. Ênsuși regele împărtăși admirațiunea generală, și în intusiasmul său, era cât pe aci să creeze un nou ordin de decorații, numit *frunza de viță*; dar unul din sfetnicii lui, om cu judecată prevăzătoare, îl intoarse de la această hotărare.

Cât despre prințul Herman, nu putea opri de cât cu multă anevoință mărturiile acestei strălucite admirațiuni, și spunea cu glas tare, că umerii fără frunză de viță nu au nici o valoare, așa că într'o bună dimineață toate doamnele siliră pe bărbații lor a le împetrița umerii spre a semăna cu tânăra prințesă. Pentru aceasta, pictorii cei mai abili făcură desemnul, și dênsele sufereaă a li se grava conturul, înțepându-le cu vârful acului, și apoi suferind a le introduce în toate găurele praf de pușcă.

Unele, disperate, că nu puteau să aducă copia la perfecțiunea modelului, își inchipuiră a întrece inferioritatea cu dimensiunea. — Bêtrâna marchiză de Pretintaille ceru să se reprezinte pe venerabilul seü spate o viță întreagă, iar în față un culegător de struguri cu coșul în spinare.

A doua zi toate apărură cu umerii brăzdați. — Prințesă Aurelia, chiar ea, părea că dăduse multă îngrijire ornamentului seü. — Prințul Herman o felicită.

— Dupe aceea a femeii mele, zise el, a d-tale e cea mai frumoasă.

Răutăcioasa prințesă surise cu grație, dar murmură printre dinți :

— Bine! . . . Prea bine! . . . Va veni poate o zi în care prețioasa ta jumătate ar schimba, pe prețul sângelui, frunza ei cu a mea.

Ce vrea să zică ea?

Urmarea ne va desluși.

A descrie o lună de miere! Nimic mai comun! Cea mai bună înțelegere domnea între cei doi soți. — Cordelia, fără a pierde nimic din simplitatea ei, se obișnuise foarte repede cu inaltele manieri. Indată ce sosea ora, sau și mai de vreme, se retrăgeau în apartamentele lor proprii. — Și acolo, câte dezmierdări inflăcărâte! . . .

Intr'adevăr, zicea într'o zi principele, imi place sgomotul, gloria, sunt apt de a stăpani un popor; dar, dacă ar trebui, aş părăsi totul pentru tine, Cordelia mea! . . . Cât de mare este fericirea când ai o inimă care se potrivește în totul cu a ta! . . .

— Sunt și oameni lipsiți de această fericire? . . . intrerupse naivă prințesă. Oh! îi plâng! Nu, Herman, 'm-ar fi cu neputință să trăiesc fără tine.

Intr'un cuvânt, ei își incredințau unul altuia toate fericirile unui amor împărțit. Dar omul care urmărește fericirea cu atâta sete, dupe ce o dobândește, o calcă în picioare.

Caterina, matroană înțeleaptă, urmărea foarte de aproape tot ce se întâmplă. Cunoscând micile intrări, ea surprinsese de multe ori pe Herman vorbind cu soția sa în termeni mai pasionați decât reclamă afecțiunea conjugală.

Cât despre faimoasa frunză de viță, ei îi părea mai înțelept și de bun gust a nu mai vorbi de dânsa. — Prințul din contră; el își o amintea la fie ce minut, și în tot d'auna cu un intusiasm crescând.

Trecuseră șase luni.

Intr'o seară Cordelia, fiind suferitoare rugă pe soțul său s'o lase singură. Ca de obicei, în acea seară se pregătea un splendid bal: se făcuseră invitațiunile și indispozițiunea prințesei, era prea târzie pentru a le face amânarea căci un mare număr de femei și de bărbați umpluseră saloanele, la ora hotărâtă. — Herman trebuind să intre în bal, pătrunse printr'o ușă cu totul particulară.

În momentul de-a deschide ușa secretă, îi păru că convorbirea era prea animată și că numele soției sale era foarte des repetat; el ascultă:

— De sigur zicea o voce femeiească, prințesa Cordelia este cea mai frumoasă din tot regatul nostru; dar vă incredințez, doamnele mele, că n'am împărtășit nici odată admirațiunile d-tră pentru frunza de viță ce are pe umeri.

— Pentru ce atunci, întrerupse o altă, ai silit pe bărbatul d-tale a te impeștrița cu acea figură ridiculă?

— A! Doamnă, reluă o tânără contesă, cu un ton plângeros, să nu mai vorbim de asta; de când m'ai sfătuit să mă impeștrițez astfel, bărbatul meu m'a părăsit. — El are o amantă cu care l-am prins mai alaltăeri. — În aceeași seară am intrat în cabinetul său de lucru; căci el nu mai vine în apartamentul meu, — și l-am zis: Cel puțin, domnule, dă-mi o rivală demnă de mine. Această femeie este desgustătoare!... are nasul roșu, picioarele strambe și mâinile grosolane., — „Se poate, m'i-a respuns el, dar umerii ei sunt ca la fie ce om: ea n'are frunze de viță pe umeri.” Și pe urmă a plecat. Astfel, că de șase luni sînt ca și văduvă; drept să vă spun, nu e tocmai plăcut aceea ce mi se întîmplă.

— Ei, scumpa mea, reluă prințesa Aurelia cu o voce batjocoritoare, trebuia să spui contelui, că adăogînd acea impeștrițare la frumusețea d-tale, n'ai făcut decât să te ridici la adevăratul rang al timpului, ș'apoî acum, așa este moda.

— O! I-am spus destule, crede-mă, respunse biata contesă. — Dar el a ris. Ah! Blestemată frunză de viță!... Am să pui să m'i-o rază cu un scalp, chiar de-ași ști c'o să mor!...

— În orî ce caz, frumoasa mea, urmă a zice Aurelia, vei căpăta o cicatrice spăimîntătoare. Să ne păstrăm frunzele, doamnele mele; e tot ce poate fi mai înțelept.

O tăcere profundă urmă acestor cuvinte.

La spatele ușei, prințul Herman, gema de turbare, și se hotări a pune un capăt, prin intrarea sa, acestor cuvinte insultătoare, când o voce se ri-

dică cu atâta putere, că el cugetă să nu se arate încă. Vocea, era a marchizei de Pretintaille.

— Ei! . . . Doamnele mele, zicea ea, vă găsesc prea glumețe cu frunzele d-stră! Vă plângeți? . . . Ce-ați face, dacă ați avea ca mine o viță întreagă pe umeri și un culegător de struguri pe piept? — Să vedem! . . . Nu'i așa că e frumos? . . . Bată-mă să mă bată! . . . Ce idee ciudată am avut și eu! Cel puțin dac'aș mai fi avut o tovarășă!. Dar din păcate, nu! . . . dracu să ia și viță și culegător și tot

Marchiza era la câți-va pași de ușă, și prințul, uitându-se prin gaura cheiei, văzu în întregul ei vița, culegătorul de struguri și coșul ce împetritău pielea Marchizei. — Toate acestea 'i părură așa de caraghioase, că isbucni în ri-sete.

Cu toate acestea, un om la închipuire foarte serios, se sculase și se plimba de colo până colo, lăsând să se înțeleagă din privirile sale că ar avea multe de spus. — Părea a fi un om de căpetenie, putinte; căci nimeni nu îndrăsnea să'l întrebe.

— Parî preocupat, Domnule Consilier? . . .

— A! . . . prințesă, cum vęd imi dai un titlu

— Un titlu, pe care nimeni nu'l-a purtat cu mai multă demnitate. . . .

— Nu cred să mai fie pentru mult timp! zise omul de stat suspinând.

— Se va schimba ministerul? . . . întrebă un tiner maior.

Consilierul îi aruncă o privire fulgerătoare; dar prințesa Aurelia urmă:

— Ei Colonele, crezi d-ta că consilierul va putea fi înlocuit așa de ușor? . . . și chiar dacă s'ar întâmpla una ca aceasta, crezi că'i-ar păsa? . . . Nu știi că dacă primește să fie la putere, o face numai pentru hatărul regelui? Nu, trebuie să fie alt ceva, și dacă 'mă-ați da voe . . . Ah! . . . Cerule! . . . ce zic eu? . . . resbel! . . . vom avea resbel poate? . . .

— Dar ce legătură poate să aibă pacea saū resbelul cu nenorocitele noastre frunze de viță? . . . întrerupse marchiza de Pretintaille.

— Doamnă Marchiză, 'i respunse cu hotărâre consilierul, lumea nu este de cât o asemănare de legături. — Pământul nu stă în echilibru, decât prin legăturile lui cu soarele; soarele ar cădea în haos dacă n'ar avea legături cu luna, și chiar această planetă, nu gravitează decât în puterea legăturilor sale cu cele alte corpuri cerești. — Cu un cuvânt, în univers, nimic nu este despărțit, totul se leagă cu toate . . . Dar vorbesc prea lămurit. . .

— Ciuma să te găsească, om discret ce ești, cugetă Herman, în care a-cele cuvinte misterioase făcură să nască o mare neliniște. — Ce? . . . Această frunză de viță va deveni oare o cauză de resboiū. Vom vedea! . . .

— Ambasadorul principatului Pyrmassens, urmă ministrul. . . .

— Ambasadorul principatului Pyrmasens, își zise prințul; cum?. Ambasadorul este amestecat și el?... O!. voi să ved sfirșitul mai repede.

Și el intră.

Toți se grămădiseră împrejurul lui, și se imbulzeau, care mai de care să-l întrebe de sănătatea prințesei.—Herman răspuse cu răceală la toate întrebările lor, și chemând la o parte pe consilier, îi spuse c'a auzit tot, și-i porunci să se ecplice mai lămurit.—Acesta simțind gravitatea situațiunei, spuse ténérului său stăpân că ar fi mult mai bine să lase pentru a doua zi. Herman cugetând o clipă, să mai liniști puțin și se retrase în cel mai scurt timp.—

Cordelia dormea: prințul se așeză lângă patul ei.—La un mic zgomot ce făcu, ea 'și deschise ochii, surise, îi întinse brațele și readormi.—O adâncă tăcere domnea împrejurul lor.—Herman, privind trăsurile feței Cordeliei, căzu într'o uimire încântătoare. El simția o plăcere nedescrisă: nu se îndoea de nimic, nu dorea nimic.—El vedea, prin subțirea cămașe a prințesei, inima ei care bătea cu aceiași tărie ca și a lui; inspirațiunile amândora își răspundeau, ambele lor mâini trimeau unul altuia ușoarele tremurături ale iubirei. El dormea cu jumătatea somnului său, după cum jumătatea Cordeliei părea că veghează asupra lui.

Amândoi găsiseră într'o altă regiune, aceea Liceamo! Căutăm adese-ori, fără să putem găsi.—Ore bine-cuvântate fericiri, de ce aripele voastre sunt așa de ușoare?

Cordelia făcu o mișcare, vclui care acoperea umerii săi căzu, și frunza de viță se arată. Herman își simți inima străpunsă d'un cuțit, atât de mare 'i fu durerea.—El își strecură mâna și ridicând vălul, îi acoperi umărul; dar vălul alunecă și frunza de viță se arată din nou: lumina candelabrului reflectându-se în raze misterioase pe frumoasa frunză, o făcea mai mare de cât era în realitate; ea dobândi o culoare rozată pe alba pielii a Cordeliei.—Herman trânti piciorul și zise: Ași da regatul meu aceluia care ar face să dispară acest sigiliu intristător.—Și cu toate acestea, ô Cordelio, el e singurul tău defect!.. Ah! dac'aș reuși...

Dar de o dată căzu în genuchi și acoperi frunza cu sărutări furioase.

În acelaș moment 'i se păru că aude fășiitul unor aripi; se întoarse, și văzu într'o zonă luminoasă, ângerul care dispărea plângând.

A doua zi de dimineață el priimi pe consilier și iată ce vorbiră:

Știi stăpâne, că la însurătoarea Voastră, Curtea de Pyrmasens v'a trimis felicitările ei.—Un gentilom al camerei și o doamnă de onoare fură însărcinați cu accasta.

Mi-aduc aminte; răspuse prințul: dar până acum nu ved nimic care...

— Aveți răbdare, mă voiü lămuri, și înălțimea Voastră va judeca de incurcătura în care se află statul.— Veți înțelege prea ușor că într'un asemenea caz trebuie să răspundem politete pentru politete, ambasadă pentru ambasadă....

— Asta nu e greu; avem la curte destule personaje apte pentru o astfel de afacere.

— Așa este.— Fără a cere permisiunea regelui sau a Înălțimei voastre m'am gândit deja la....

— La nepotul D-tale?..

— Nu, prințe, la fiul meu.

— Prea bine; e de regretat ansă că n'ai și o fată; atunci această afacere s'ar termina foarte ușor.

Consilierul se înclină zîmbind.

— Și cu ce doamnă veți trimite pe tînărul nostru ambasador?.. reluă Herman.

— Iată greutatea, suspină omul de stat.— Să'mi dați voe, prințul meu, să ating, în contra voinței mele, niște lucruri foarte delicate.

— Vorbește, răspuse Herman cu nerăbdare.

— Dupe cum știți, prințesa, soția Voastră, poartă pe umeri o mică frunză de viță.

— Ei, domnule, ce are de-aface aceasta cu?... ce legături?..

— Dați-mi voe, stăpâne; lumea nu este de cât o asemănare de legături; pământul nu se...

— Nu se menține în echilibru de cât prin legăturile lui cu soarele; soarele ar cădea din ceruri... La fapt, Domnule, la fapt!..

— Voiü ajunge, răspuse ministrul cu un ton lingușitor... Deci, principesa Cordelia poartă pe umărul stâng o mică frunză...

— Dracu să te ia și pe tine și frunza de viță!.. strigă prințul în contra bunei cuviințe.

— Ei!.. Ei!.. strigă consilierul, dregându-și cravata, Ei!.. o mică frunză... nimic nu este mai încântător; mă unesc; dar toate femeile noastre au făcut neghiobia... adevărat... da, neghiobia;— căci aceia ce poate sta de minune unei prințese, nu poate sta și unei alte femei, — au făcut dar neghiobia,... nu,— înșelătoarea mândrie de a... de a se... de... însfârșit toate!.. toate au!.. Deci, la Pyrmasens ar fi batjocură de a se prezinta cu... și dacă... de sigur... Drace!.. Aș fi voit să ved... cu toate astea... În scurt, prințe, aceasta este opiniunea mea...

— Herman nu răspuse nimic și se plimbă de colo până colo, cu pași

mari. Părea foarte turburat; în fine, își îmblânzește supărarea, și zice cu răceală consilierului:

— Mi-ai arătat, Domnule, buna D-tale judecată așa de lămurit, că și eu sunt pe deplin convins. Da, afacerea e grea, și vom reveni asupra ei. — Până atunci nimic nu ne grăbește.

— Sunt silit urmă diplomatul, de a vă contrazice. Dupe obicei, felicitărilor trebuie să se răspundă îndată. — Cum știți a trecut cam mult, și ambasadorul, grăbit de-ași arăta zelul, mi-a vorbit chiar erii în această privință; el este cam zventuratic, ca toți din Pyrmasens, vechiul militar și care nu visează de cât răsboaie. — Înălțimea Voastră se poate încredința singură, căci în astă seară va fi și el la balul regelui.

Și într'adevăr, ambasadorul n'a lipsit. Era un om foarte singular, și, după cum părea, un iubitor de piepturi decoltate, privea cu multă aviditate pe al tutulor Doamnelor.

Cei dintâii umeri ce zări, fură ai frumoasei contese. — Văzând frunza de viță care singură 'i schimba frumusețea, făcu o mișcare de desgust. Dar plimbându-și privirile de la una la alta, descoperi că toate au acelaș semn, și atunci înmărmuri ca un om care 'și pierde mințile. — Tocmai cugeta asupra acestei ciudate vedenii, când se anunță Marchiza de Pretintaille; o întâmplare rău voitoare, făcu ca în momentul când Marchiza făcea reverințe în stânga și în dreapta, să se arate ambasadorului cu tot ornamentul său. Acesta era aproape să leșine de rîs. În zadar consilierul îl trăgea de mâneca și se silea să-i esplice la ureche această impestrițare.

Să poate lezne închipui cu câtă furoare privea Herman la toate acestea.

Cat despre principesa, ne fiind încă îmbrăcată, întârziase de-a intra. — Aurelia lipsea și dînsa.

Ea se arată însă imediat, strălucitoare de frumoasă, și mai decoltată ca toate: dar, era ceva miraculos!... nu mai avea frunza de viță. Și în mijlocul atâtor umeri dezonozați, apărând ea singură cu pieptul nemaculat se arăta și mai frumoasă de cum era. — Herman, el însuși, rămase incremenit, și într'o pornire de turbare, turti în degetele sale garda puternică a spadei.

Dar cum se întemplantase această minune? Foarte ușor: șireata Aurelia, în loc de-a întrebuița acul și praful de pușcă, se mulțumise a 'și zugrăvi umărul cu o pană foarte meșteră. — Ast-fel că, evitând de-a depărta entuziasmul camaradelor sale, această dibace femeie, își preparase o mare inleznire de a se sustrage la vreme unei impestrițări ridicule. — Toate doamnele, văzându-se ast-fel dejucate, fură cuprinse de-o mînie nedescrisă. — Rivala lor, le bravă cu privirea, trecu în lung salonul, și ajunse până la rege, pe care'l salută cu cel mai adânc respect.

Ambasadorul de Pymasens nu se mai putea stăpâni:

-- E Bravo!... strigă el cu o galanterie militară, iată o pereche de umeri, care ne vor scoate din această incurcătură; dacă va fi voința lui D-zeu și a regelui, stăpânul vostru, veți fi, Doamnă, chemată a îndeplini o misiune... Dar bine frate... e minunat... vă jur pe sufletul meu, iată o pereche de umeri încântători!... Și fără a vorbi de rău pe ai celor alte doamne, mă gândeam adineauri că la curtea de Pymasens...

Dar perfida Aurelia înaintase spre Herman, înaintea căruia se înclină cu o respectuasă cochetărie, cerându-i și noutăți despre sănătatea prințesei. Apoi sosind de-a dreptul la țintă:

— Ai observat de sigur, îi zise ea încet, că am făcut să dispară frunza mea de viță.—Da; — căci m'am convins că aceea ce este pentru regina noastră o frumusețe, pentru noi nu poate fi de cât un ornament ridicol.—Afară de aceasta, o mulțime de nemulțumiri s'aũ iscat pe socoteala suveranei noastre.—Acestea m'ă-aũ părut, după o serioasă cugetare, lucruri de cea mai extremă inconveniență.—Imi vei da oare dreptate, stăpâne?...

Herman cauta un răspuns, când prințesa apărură... În acea seară nu era nici de cum într'ale ei, părea ostentă, rochia 'i sta rău.—Pentru întea oară soțului său o priimea cu răceală, fapt care-i pricinui o mare întristare.—În chipuindu-și că a făcut, fără voe-i vre o greșală, ea 'l întrebă cu oare care temere; dar Herman nu-i spuse nimic.

Hotărâtă a descoperi cauza, ea se adresă doamnelor, care, fără multă greutate, îi povestiră întreaga scenă.—Când înțelese că singura cauza a întrestărei prințului era nenorocita ei frunză de viță, simți cele mai vii dureri, și sub masca unei indispozițiuni se retrase în apartamentul ei.—În acelaș timp văzuse pe Herman lângă Aurelia, vorbindu-i într'una și facandu-i fel de fel de grații.

Dupe câte-va minute, regele porunci fiului său să'l urmeze într'un cabinet vecin.—Acolo 'i zise următoarele:

— Fiul meu, nu numai că știu aceea ce se petrece în stat; dar aceea ce este și mai rar, văd tot ce se petrece în propria mea casă.—În astă seară s'aũ petrecut lucruri foarte neplăcute.—Ți-o spun: ai vorbit femeii tale cu răceală.—Este pentru intaia oară, nu zic ba, dar te rog să fie și pentru cea din urmă, dacă ții să nu aduci nemulțumiri stăpânului și tatălui tău. Cordelia este o creatură perfectă din toate privințele, afară de una, și aceasta nu depinde de la dânsa.—Generos e oare din parte-ți, de-a te revolta asupra-i, pentru un defect natural, pe care 'l-ai cunoscut înaintea căsătoriei voastre și pentru care ai arătat până acum cea mai vie pasiune?.. Ô

fiul meu, ai fi putut să naști ca și densa, și crede-mă, te-aș fi iubit tot atât de mult.

— Tată!.. îngână Herman foarte mișcat.

— Tăcere!.. întrerupse regele; am să 'ți spun lucruri și mai întristătoare: iubești pe Aurelia.—Dar fiind că avem ocaziunea ambasadei, voiți profita s'o depărtez; ea va pleca chiar mâine.

— Măine?.. zise Herman tresărind.

Bunul rege îl privi cu un aer compătimitor:

— Cum? zise el, această pasiune a făcut un așa de mare progres, ca să 'ți pară rău de a te despărți de această femeie periculoasă?.. Herman, ia seama, căci altfel 'mă-e teamă de viața ta.—Cea mai prețioasă comoară, este o soție iubitoare și credincioasă.—Dute dar de mângâie prințesa, și cugetă la vorbele unui înțelept bătrân.

Herman găsi pe Cordelia plângând;—ii întinse brațele; ea se aruncă la sinu-i, și o strânse cu atâta înflăcărare că ea scoase un țipăt de durere.

— Ô, draga mea, ți-am făcut rău?..

— Din contra, răspuse Cordelia: suferința e așa de dulce!

Somnul principelui fu foarte turburat; toată noaptea visă numai la albiș umeri ai Aureliei.—Cu toate acestea el fu cel dintâiu care grăbi plecarea ei în ambasadă.

Cordelia încă nu se liniștise suferea prea mult.—De câte ori privirile bărbatului se întâlneau frunza de viță, ea 'l vedea întristându-se.—Intr'o zi, ca din întâmplare, el îi zise că nu'i plac femeile decoltate, și că acest obicei stă în rele legături cu buna cuviință.—De atunci prințesa nu mai îmbracă rochi decoltate. Sărmana martiră!

Când două firte iubite se despart de bună voea lor, simt cele mai grozave dureri: vechile lor fericiri, ori cât de stinse ar fi, aș o putere secretă și arzătoare.—Cât de amară este însă cupa disperării, când acele fericiri sunt șterse numai de caprițliile unui singur suflet?

Intr'o seară, dupe o întrunire ce fusese la regele, niște amintiri misterioase reînnoiră vechile întristări ale prințului, el se retrase în apartamentul său particular, și pentru întâia oară, zorile zilei nu'l găsiră în camera lui nupțială.—Când se luminează de ziuă, el intră, rușinat și neliniștit.—Cordelia era desbrăcată și prosternată în genuchii.

—Cum?. îi zise el, te-ai sculat?..

—Nu m'am culcat încă, răspuse o voce plângătoare.

Apoi 'i arată patul printr'un gest de divină pasiune:

—Scumpul meu soț, puteam oare să dorm fără tine?..

—Ah!... Sunt un mizerabil!. strigă Herman smulgânduși părul.—

Cordelio!.. Cordelio!.. Iartă-mă!.. Dar vezi tu... acea frunză!... acea blestemată frunză de viață!.. A! să dispară!.. trebuie să dispară!.. Dar nu!.. sunt un nebun... un criminal!..

— Liniștește-te, Herman, îi zise prințesa luându-i mâinile, dacă mă faci să sufer astfel, trebuie să suferi și tu foarte mult!.. Nu plânge, amicul meu, aibi milă de mine; când te văz astfel așa voi să nu mai trăiesc!.. Surisul îți stă așa de bine. — Da... tu surizi... și cu toate acestea suferi!.. Cât ești de bun!... Îți mulțumesc!..

Zicând acestea, ea se așezase pe genuchii soțului său și 'l săruta. — El își da silințe a 'i răspunde cu veselie; dar o răceală neînvinșă 'i oprea gesturile ca și cuvintele. — A descoperi lângă inima sa, pe un piept iubit, un semn de desgust și de batjocură, o!... supliciu îngrozitor!..

— Ah!... strigă Cordelia cu o voce sfârșitoare, să dispară acest semn!

— Va dispărea, răspuse prințul cu-un aer sumbru. Și zicând acestea dispăru pe ușe. — Un moment dupe aceea, el eșea din palat prin o portiță ascunsă, pe jos și fără escortă. — Cu pașii repezi și din când în când uitându-se înapoi, ca un culpabil care se teme a nu fi urmărit, ajunse într'o stradă întunecoasă și se opri în fața unei case aproape ruinată. Pe când trecea, un călător își făcu semnul crucei și 'l privi cu-un aer compătimitor. — Acolo, locuia Aldobrandus, cel mai renumit alchimist și vrăjitor. În fundul unei alee întunecoase, prințul descoperi o scară mizerabilă, care părea a 'i fi cunoscută, căci el urcă fără întârziere. — Ajuns în primul etaj își șterse fruntea de nădușeală, împinse apoi o ușă soioasă și intră în camera alchimistului. — Bătrânul Aldobrandus sta în picioare și ținea în mână o carte deschisă. — Ceia ce era straniu, e că această carte se părea susținută de un birou, dar în realitate ea plana în gol fără să aibă nici un sprijin. — Într'un cuvânt, era ceva diavolesc în locuința vrăjitorului.

Apoi Aldobrandus schimbându-și locul, cartea îl urma, și de câte ori se oprea în loc, ea 'l imita de-asemeni. — Afară de acestea foile se întorceau singure, fie înainte, fie îndărăt, dupe cum Aldobrandus căuta într'ensă. De-o dată cartea dispăru și un trandafir o înlocui; vrăjitorul îl mirosea cu o nespūsă plăcere, dar din mijlocul lui eși o viperă... Aldobrandus o apucă binișor cu două degete și o înghiți.

Herman de și era curajos, cu toate acestea, spectacolul ce avea din 'nainte îl înspăimântă, și pentru a sfârși odată, el strigă de șapte ori: Aldobrandus (do) Aldobrandus (mi). Aldobrandus (re). Aldobrandus (fa) ețe, ețe. — Într'o altă venire, alchimistul arătase el singur prințului această formulă.

Ridicându-și privirile, zări pe Herman și rinji într'un mod sinistru:

— Ah!.. zise el, D-ta ești prințul meu?.. Te-ai hotărât în fine!. 30,000 de galbeni.

— Căine ce ești, strigă prințul, aruncând pe masă mai multe pungă pline cu aur, discutată-ți-am vre-o dată prețul... Aide, dă-mi!..

O sticlută apăru de sine în mâinele vrăjitorului, care o întinse soțului Cordeliei. Dar acesta înainte de a o lua:

— Imi garantezi?. zise el.

— Da, răspuse Aldobrandus. — Intrebuințând licoarea, după cum e scris pe această hârtie, frunza de viță va dispărea într'o oră, minută cu minută.

— Dar?..

— Dar ce?..

— Nu poți să-mi spui dacă sănătatea, dacă viața prințesei, nu vor fi atacate de această operațiune cabalistică?..

— Fără îndoială, ți-am spus de-o mie de ori până acum!... Cu aceasta ești în pericol de-a muri în tot momentul, dar nu mori nici odată.

— Așa dar pierderea prințesei...

— Nu e nici mai mult nici mai puțin probabilă ca și scăparea sa. Alege!..

— Aldobrandus, urmă Herman, scumpe Aldobrandus, fii mai lămurit, fă-mă să te înțeleg... te rog!

— Nu pot, zise alchimistul.

Și întinse din nou sticluta prințului, care strigă:

— Dă 'mi-o dar!..

Tot restul zilei Herman îl trecu studiând instrucțiunea infernalei licori.

Spre seară el zise femeii sale cu o vorbire plină de bucurie:

— Aide prințesă, toate suferințele noastre se vor termina. — Am consultat astăzi pe un celebru Doctor; mi-a dat un medicament, prin ajutorul căruia voiți face să dispară frunza de viță în timp de o oră, minută cu minută.

La aceste cuvinte, Cordelia simți o tremurătură puternică.

Nu ți fie frică, urmă prințul, tratamentul e cel mai leznicios: voiți freca frunza foarte ușurel cu o bucată de pânză fină, imbibată în acea minunată licoare. Tu suferi indostul băile de apă rece...Ei bine operațiunea aceasta va fi cu mult mai ușoară. Și apoi, o voiți face ești singur, cu mâinele mele.

— O! Nu mai 'mi-e frică, zise prințesa. Dar mă vei iubi ca și mai înainte, nu este așa?..

— De-o mie de ori mai mult, și în toată viața, fiind că atunci vei fi singura frumusețe, dupe cum ești cea mai bună ființă dupe pământ.

Mai târziu veni Caterina, și Cordelia îi povesti, cu o bucurie copilărească

toate planurile lui Herman. — Cu cât nepoata vorbea, cu atât bătrâna se întrista, și când auzi că ecsperiența se va face chiar în acea noapte, ea scoase un geamăt adânc și strânse pe Cordelia la sinul său, ca și cum ar fi fost pentru cea din urmă oară. Herman, căruia îi displaceau toate acestea schimbă vorba, dar Caterina, care de câte va momente simți o grozavă luptă sufletească, se sculă de-o dată și zise prințului:

— Principe, în general, nu este permis inferiorilor de a ridica vocea în contra celor mai puternici; dar sunt circumstanțe, în care tăcerea nu'și mai are locul. Și tocmai în acest punct ne aflăm și noi. Știu, simț, ved în fine și trebuie să mărturisesc că vei comite o crimă, vei omori pe Cordelia.

Caterina avea în acel moment atitudinea poruncitoare, privirile inspi-rate, gestul profetic și Herman trebui s'o asculte până în sfirșit.

Ea urmă:

-- O scumpe stăpâne, și dacă 'mi dai voe să 'ți zic, fiul meu, nu călca sub picioare fericirea pe care 'ți-a dat'o cerul. — Cum!... Ai o femeie adorabilă, bună și frumoasă, și supunându-te unui mizerabil orgoliu, vrei să-i scurtezi zilele! Nimeni nu e perfect. Pentru ce voești să'i dai această calitate imposibilă? — Frunza de viță va dispărea, și fără să facă vre-un rău soției D-tale, admit;... dar... ce?... nu respunzi?... Cordelio!.. părăsește această locuință sau viața ta va fi amenințată: părăsește pe acest ingrat, să plecăm din țara asta, vino!..

Și Caterina, voia s'o ducă dupe sine.

— Locul femeii este lângă bărbatul său, răspuse principesa.

Caterina rămase ca trăznită și plecă cu ochii inundați de lacrimi.

— A! zise Herman, ce minunată vorbăreață! Aide!.. Aide, bună mătușică! Vom desminți predicele tale... — Dar știi că astă seară prânzim la rege?... Ești gata?...

— Nu 'mă-e foame, răspuse Cordelia. — Aș dori să petrec seara în oratoriul meu. — M'am rugat în tot d'auna în momentele hotăririlor mele și am fost adesea ascultată.

— Fie, zise Herman. — Voiu veni la 12 ore fără ceva... și la ora unu... ô!... uite, când mă gândesc imi vine să inebunesc de bucurie.

La prânz, el bău mai mult ca de obicei și singur făcu zgomot cât patru.

Cu toate acestea cu cât timpul trecea, cu atât veselie îi dispărea. — La un-spre-zece ore și jumătate, se sculă de la masă și se duse în grădină să se mai răcorească puțin. — Acolo, neliniștea-i reveni și 'și făcu o mulțime de întrebări.

— Intreprinderea ce voi face, cugetă el, fi-va oare înțeleaptă?...

El își reprezintă pe rând toate frumusețile și toate virtuțile Cordeliei și rezultatul acestor calcule fură favorabile prințesei. Pasiunile cele mai oarbe aū și ele momente de luciditate; în aceste momente se găsea Herman când cugetă să ceară și sfatul āngerului păzitor. El îl chemă, dar în zadar; numai bolta cerească se întredeschise, și āngerul ținea în mână un ciocan de aur și o pereche de foarfece de oțel mai strălucitoare ca soarele; serafimul era rezemat pe un mare bloc de diamant, care luă imediat forma unui sicriū. Apoi, strălucirea diamantului se preschimbă într'un capac de sicriū, acoperit cu trandafiri; iar fundul sicriului era āsternut cu verbine albastre. āngerul ședea la o mică distanță de acea locuință mormāntală și plāngea.

— Ei! prinț mărinimos, îi zise o voce fluerătoare, la ce visezi?

Herman, intorcându-se, vezu lângă dansul pe Aurelia, care ședea pe o bancă. Aurelia sosise în dimineața zilei și voind să întâlnească pe Herman, află că el e în grădină, și îl urmări de aproape, dracu știe pentru ce. Herman, orî care ar fi fost preocupățiunile sale, nu se putu opri a nu vedea frumusețea încāntătoarei vecine, la lumina nesigură a stelelor.

— Ei!.. Ei!.. Zise ea, înaintānd spre el cu un aer plin de cochetărie.—Aibi bunătatea de-a'mi pune șalulū pe umeri.

Herman, trebui să se supue și petrecu brațul pe lângă mijlocul încāntătoarei prințese; iar tentațiunea 'i fu așa de mare, că el o luă în brațe. Prințesa nu zicea nimic; dar dupe câte-va minute începu:

— Ah!.. Acum respir!....

Ea 'și aruncă șalul și umerii sei apărură luminați de razele lunei.—De astă dată Herman trebui să fugă....

— Ah!.. Să dispară!.. strigă el depārtāndu-se, trebuie să dispară acea blestemată frunză de viță; o va dispore....

Aurelia remase încremenită, la aceste strigāte ale lui Herman, și cānd acesta dispāru, ea āncē nu 'și venise în fire.

Prințul intră la femea sa, amețit de atāta luptă sufletească.

— Ești gata?

— Da!...

Ea se întinse pe pat în pozițiunea cea mai favorabilă pentru operațiune.—În acest timp, Herman aprinse o mulțime de luminări și toată camera luă aspectul unei camere mortuare.—Apoi, el destupă sticluța, imbiba pânza, și ingenuchiă pe o pernă lângă obiectul operațiunei sale.—Cordelia 'și închisese ochii; dar, cānd simți mână lui Herman, ea tresări, se sculă și fugi de lângă el.—Dar imediat se reîntoarse la locul său, aruncānd asupra prințului privirile-ī rātācite.

Când filtrul lăsă pe umărul ei prima picătură de licoare, ea scoase un țipăt sfâșietor.

Prințul nu voi s'o asculte: frunza de viță pălise. În timp de-o oră, prin frecături puternice, el se apropia de reușită.—Cordelia plângea într'una :

— Ertare!.. Ertare!.. Mor!...

El n'o ascultă, frunza de viță pălise puțin câte puțin.—Într'o oră, minută cu minută, ea dispăru cu desăvârșire.

— Cordelio!.. Cordelio!... strigă prințul îmbătat de bucurie... Privește!...

Dar, Cordelia nu măi răspundea.

Murise!...

Fine.

Trad. de T. M. Stoenescu

HOMMAGE À LA PATRIE DE ROUMAINE ¹⁾

I

Hé! que me font à moi toutes ces capitales,
 Avec leur luxe usé, leurs arts, leurs cathédrales,
 Leurs oripeaux d'honneur, leurs gloires au déclin,
 Leurs régimes d'escrocs, leurs passions brutales,
 Leurs bouges enfumés puant les saturnales,
 Londres, Vienne, Moscou, Rome, Paris, Berlin,
 Leurs peuples décrépits, aux âmes immorales,
 Que le mal met en rut, jouant au plus malin,
 Allant changer la nuit les bornes vicinales,
 Vieux clowns ankylosés jonglant sur le tremplin?...

II

Mais à moi l'Orient, son aube matinière
 Empourprant l'horizon, son ciel plein de lumière,
 Chaud pays du soleil et du profond azur;
 Nuits pleines de parfums, rêveuses, enivrantes,

(1) Sosindu-ne cam târziu această valoroasă poezie a D-ului Nizzet, regretăm că nu-i putem da locul de onoare în paginile revistei.

Ornent d'étoiles d'or leurs voiles transparentes,
Comme des fleurs riant sur un front vierge et pur!

Mais à moi cette soeur de la Transylvanie,
Penchée aux flancs des monts, la jeune Roumanie
Ayant Danube aux pieds et Carpathes au front;
D'Isvore à Cernowitz, aux brises caressantes
Livrant les charmes purs de ses formes puissantes,
Elle étend ses deux bras en vaste demi-rond.

Les voix de Temeswar, l'accent de Bukovine
Et de Bessarabie, une langue divine,
La langue du berceau, résonnent nuit et jour
Autour d'elle, disant: ravis par violence
A ton sein, doux foyer où notre âme s'élançe,
Quand y chanterons-nous notre hymne du retour?...

Nous étions tes enfants, on nous prit pour esclaves,
On nous cingla la face, on nous mit des entraves,
Lorsque nous elevions vers toi nos faibles mains;
Tu pleuras comme on pleure aux sombres funérailles,
En vain! On t'arracha le fruit de tes entrailles...
Qui nous affranchira de maitres inhumains?

Qui?... la laideur du mal, l'horreur du despotisme,
Le suprême dégoût, l'esprit du cataclysmé,
Tous ensemble allumant les révolutions;
Le droit avec ses dards, le peuple avec ses haines,
Le mort avec ses os, l'esclave avec ses chaines,
Vengeront tous à la fois leurs persécutions.

A la voir on dirait qu'à peine elle s'éveille,
Cette terre où l'on va de merveille en merveille,
Où chacun de nos pas heurte un nouveau trésor.
L'Oltu, doux messager des hauteurs fraternelles,

Accourt perçant des monts les roches éternelles,
Descend avec ses flots et ses paillettes d'or.

Du Vulcan le Jiu tire son origine,
Reçoit le filet d'eau de la moindre ravine
Baigne Tirgu, Motru, roule vers Craïova,
Puis passe en saluant ses deux rives fécondes
Et va tout fier verser son murmure et ses ondes
Dans l'immense Danube, aux yeux de Rahova.

L'Argès, fils des forêts aux arbres gigantesques,
Traverse en murmurant ses sites pittoresques
Qu'il quitte avec regret; et la Dambovitza,
Fille de Campu-Lung, descend insoucieuse
Et cajole en passant Bucarest la rieuse,
Puis se perd avec lui non loin d'Oltenitza.

Des pics de Bucovine on peut voir trois rivières
Fuir au sud: le Dniester qui garda nos frontières,
Le Pruth qui coupe en deux et nos coers et nos os,
Le Siret qui charrie en radeaux nos grands chênes;
Tous trois, ayant été soumis aux lois roumaines,
Vont unir dans l'Euxin leurs fraternelles eaux.

Mais l'Ophidien d'acier accourt de Galicie,
Promène ses anneaux à l'écaïlle noircie,
Longe un val, tourne un mont, jette ses cris dans l'air,
Emporte dans ses flancs des nations entières,
Rase en son vol hameaux, bourgs et cités altières
Et disparaît au loin par les Portes-de-Fer.

Le ciel l'a faite riche en tous biens, cette terre!
Creusez-la: sans efforts vous trouverez l'artère
Ou le pétrole obscur roule ses flots de feux;
Quand s'éteindront du jour les flammes défailantes,

Il deviendra soleil, de clartés pétillantes
Emplissant nos maisons, nos festins et nos jeux.

Albesci fournira le précieux calcaire
Aux mains du bâtisseur; la truelle et l'équerre
En feront l'ornement d'un palais, d'un tombeau
Le génie ira-t-il à Paros, à Carrare,
Chercher pour son ciseau le marbre fin et rare?
Non! Bâné le lui donne aussi pur, aussi beau!

La terre a dans ses flancs des magasins de houille
Et de riches métaux; elle attend qu'on la fouille
Pour nous livrer son fer, son argent et son or.
A l'oeuvre donc, ô peuple! Exploite ton domaine,
Frappe, forge, construis! Que la race roumaine
Sur l'aile du travail prenne enfin son essor!

Allume tes fourneaux, fais grincer tes machines,
Anime tes vallons du bruit de mille usines
Qui jettent leur fumée aux lointains horizons!
Chez toi, comme partout, l'esprit ment la matière:
Il faut être aujourd'hui nation ouvrière,
Vendre au lieu d'acheter, lancer ses cargaisons.

Les vieux métiers sont morts; la science gouverne;
Les arts et l'industrie et le progrès moderne
Attellent à leur char l'indomptable vapeur
Qui des peuples heureux fait en chantant la ronde,
Broie en courant la guerre et verse sur le monde,
Avec tous ses produits, l'aisance et le bonheur.

Faut-il fêter l'hymen, l'amitié, la victoire,
La Patrie aux grands jours où rayonne sa gloire,
Allumer les transports et les hymnes divins?
Cotnari, Prahova, Tecuci, crus fort dignes

Les flancs d'Odobesti où mûrissent les vignes,
Et Dragasian enfiu vous verseront leurs vins.

La plaine au terreau noir, que Mai faisait riante
Sous les fleurs, apparaît, l'été, luxuriante,
Et surcharge d'épis les chars des moissonneurs.
Les hauteurs ont leurs bois, leurs vergers, leurs rocs chauves,
Leurs troupeaux mis au vert, leurs repaires de fauves,
Ours, loups, aigles, renards, délices des veneurs.

Je voudrais, non en birj, non en caroutza même,
Mais à pieds, parcourir ce beau pays que j'aime,
Huttes, villages, bourgs, y boire la braga;
Visiter le pasteur, royauté sous le chaume,
Courir les champs, les bois que la nature embaume,
Le soir goûter les fruits et la mamaliga.

Je lui dirais : pasteur, si près de la matière, Cluj
Tu restes grand pourtant, ton âme reste altière,
Tu crois à la Patrie, et la Patrie à toi;
Ton prunier plonge au sol, puis au soleil se joue :
Tel tu marches aussi les deux pieds dans la boue
Et baignes aux clartés du ciel ton front de roi.

Aux sereines hauteurs de tes vertus antiques
Jamais ne sont montés les gaz miasmatiques
De Raschka, de Zamphyr, pleins de laoutaris.
Rome étant grande aimait les troupeaux, les charrues,
Rome étant vile usait aux lupanars des rues
Son cours putréfié, ses membres rabougris.

Le fils qu'avec amour sur tes genoux tu berces,
Le prix de bon cheval, de bon boeuf, tu les verses
Au trésor de l'Etat, sous la forme d'impôts;
O maître, te voilà réduit au vasselage,

Et le Pouvoir t'oublie au fond de ton village,
Sauf-quand il faut payer ou sauver les drapeaux.

Le Crivetiu glacé descendant des Russies
S'abat avec grand bruit sur les cités transies :
C'est le souffle étranger tuant l'esprit roumain ;
Mais quand l'Austru du sud, sur sa bénigne haleine,
Apporte la moiseur au vallon, à la plaine,
Le soleil aux fleur taille une robe en carmin.

Pour conquérir jadis la rang de peuple libre
Et garder entre tous un tranquille équilibre,
Que de sang il fallut, que de coups de canon !
Pourquoi de l'étranger demeurer tributaire
Lui demandant des biens qu'on trouve dans sa terre ?
C'est la guerre par l'art comme à Pantéleimon.

Si partonut aux travaux présidait la science,
Et si l'art gouvernait l'aveugle expérience,
Que de trésors nouveaux a porter au bilan
Des Baltas poissonneux, des profondes salines,
Des bois inexploités, des sources cristallines,
Des prés, des champs, des monts, d'Ilfov, de Baragan ?

Car aujourd'hui richesse est vie, indépendance ;
Quand on a tout chez soi, n'est-ce pas imprudence
De courber plus longtemps sous le joug du tarif,
De trouver tout meilleur pourvu que cela vienne
De Paris, de courir les articles de Vienne,
D'avoir des chaînes d'or et de vivre captif ?

Travail, aisance, honneur, les trois grandes assises
D'un trône inébranlable aux chocs des fortes crises,
A qui les demander sinon aux fils du sol ?
Stables comme la terre où grandissent leurs seigles,

Fines comme les rocs où résident les aigles,
Jamais loin de leur ciel ils ne prennent leur vol.

A dater de Trajan, ils n'ont été qu' Ilotes ;
Ils ont subi le fouet d'impurs Phanariotes
Et baisé les talons de Boyards inhumains ;
Des Balcans et du Pruth ils ont vu les tempêtes
S'ameuter en grondant et passer sur leurs têtes :
Mais ils sont là toujours, toujours ils sont Roumains.

Si leurs fils Vigoureux vont chercher aux lycées
Instruction et moeurs sagement policées,
S'ils s'en vont en chantant servir sous les drapeaux,
Toujours, quittant lycée ou *territoriale*
Ils reviennent avec piété filiale
Reprendre vaillamment leurs labours, leurs troupeaux.

Autres sont ces cadets, nullités dépensières, Cluj
Qu'on dirait tous issus de familles princières,
Qui n'ont de grand seigneur que faux air et faux ton,
Remplissent de leurs bruits toutes les capitales,
Disipent leurs louis et leurs forces vitales
Et d'un petit esclandre illustrent leur blason.

Certe, ils étaient partis sous prétexte d'étude
Pour l'honneur du pays; mais il semble si rude
Ce travail, qu'y penser leur fait avoir le trac ;
Ayant vécu longtemps de douce insouciance,
Ils vont chez eux légers de meurs et de science :
Encor n'ont-ils pas tous un diplôme en leur sac.

Bah! s'ils sont ignorants des lettres et du code,
Ils ont l'art de se mettre à la dernière mode,
De traiter tous les riens avec le plus grand soin ;
Partout ils auraient fait florès, à les en croire,

On les aurait trainés sur des chars de victoire
Comme des dieux... — A beau mentir qui vient de loin.

C'est la graine qui doit produire les légistes,
Les grands hommes d'Etat et les fiers stratégestes,
Les diplomates fins et les législateurs:
Devenus tout d'un coup des hommes de génie
De force à régenter demain la Roumanie,
Ils sy feront de tout les sûrs régulateurs.

Ne t'inquiète point de leur vain étalage,
O plèbe! C'est toi l'arbre! Ils en sont le feuillage
Qui tombe au premier vent de la froide saison.
N'est-ce point ton travail qui procure l'aisance?
N'est-ce point ton bras qui donne la puissance?
N'es-tu point des Etats la suprême raison?

François Nizet

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ARBORELE DIN AQUECHE

LEGENDA

Marina era fiica unui pescar din Bermeo, care avea o grădiniță pe coastele din apropiere de Alboniga. Intr'o zi, fiind încă copilă, tatăl său o duse în luntre până la mica insulă Aqueche, unde pescarul se dusesese să taie lemne ca să facă o lopată.

La Aqueche creștea un copaciū încă necunoscut pe restul caostei, al cărui lemn era așa de tare și așa de frumos în cât rivaliza cu esențele cele mai prețioase din regiunile tropicale.

Pescarul puse ochii pe arborul cel mai mare, cel mai drept și mai turtos dintre câți erau pe insulă și luă toporul ca să-l taie din rădăcină.

—Tată, nu tăia copaciul ăsta frumos! Câtă vreme i'a trebuit nenocitului ca să crească pe stâncile astea!

Ast fel zise Marina cu mâinele împreunate! însă fiind că pescaaul, râdea de simplitatea ei, ea-i făcu altă rugăciune. Ii ceru să-i lăsa voe să smulgă un vlăstar mic care eșise la rădăcina arborelui și pe care trunchiul și crăcile l'apărau de asprimea timpului. Toporul îl amenința și pe el.

Pescarul se opri și fetița zmulse cu multă grijă vlăstarul. Pe când tatăl său tăia pe cel mare, ea înconjura cu pământ și cu frunze verzi rădăcinile copăcelului, cu gând să-l răsădească în grădină.

Pescarul se întoarse cu fie-sa la Bermeo. Cum ajunse, copila luă într-o mână răsadul și într'alta o sapa, se duse în grădină, îl puse în pământ, îi puse o trestie alături, de care l' legă, și se întoarse în oraș mângaiată de inocenta idee că arborul orfelin era și el mângaiat.

A doua zi, Marina se duse în grădină și găsi copăcelul mai tot așa de verde, fraged și plin de viață ca și în minutul în care l' smulse. Pe fie care zi îl vedea crescând și înfrumusețându-se, și fetița mergea până acolo chiar că-i vorbea, crezând, că copăcelul o înțelegea.

Nu vi se pare că dacă ar fi auzit'o cine va, ar fi zis că e o proastă?

Copăcelul creșu și se dezvoltă în grădina din Alboniga, îngrijit și mângaiat de Marina care creșu și se dezvoltă ca și el.

Intr'o zi pescarul zise fie-si:

— O să taiu copaciul acela pentru două cuvinte: 1° pentru că grădina este mică, și pentru că copaciul care nu ne este de nici un folos o umple de umbră; 2° pentru că 'mi trebuie lopeți, și pot face multe din trunchiul lui.

Marina, mihnită, îl rugă să nu 'l tae.

Pescarul nu voi să asculte nici rugăciunile nici lacrimile ei.

De multă vreme era desgustat de prostia ei, de care ridea atât lumea din oraș cât și din sat, zicându-i: Marina, amoreaza copaciului.

Dimineața următoare veni, și pescarul găsi pe fie-sa bolnavă, fără ca ea să 'i poată spune pricina răului.

Pescarul puse toporul pe umăr și se duse în grădină ca să tae arborul, însă când ajunse acolo îl găsi nu verde și frumos ca în ajun, ci veșted și cu crăcile căzute în jos.

Una din acele idei superstițioase, atât de obișnuite oamenilor de mare, coperinse pe pescar. Se întrebă: — Ori Marina este bolnavă și tristă pentru că arborul acesta va fi tăiat, ori că arborul este bolnav și trist pentru că Marina va muri.

Dominat de îndoiala asta, pescarul nu cuteză a 'l lovi, ca și cum s'ar fi temut că lovindu'l pe el, va răni pe fie-sa.

Se întoarse acasă, cu toporul pe umăr și cu sufletul neliniștit; se întorcea hătărit să spue Marinei că nu vrea să 'l mai tae; însă se căi de ideea lui, pentru că i se părea de ris codeala de-a tăia un copaci. — Fiind că fiica lui mergea din ce în ce mai reu, uită copaciul și nu se mai gândi de cât la dânsa care se stingea cu încetul.

În adevăr, nu trecură multe luni după ce căzuse bolnavă, și Marina

muri. Fiind că tatăl ei o auzise vorbind în delir de arborele din Aqueche, se gândi din nou la el și hotărî să 'l tae ca să 'i facă din el coșciugul. Câte-va ore după moartea Marinei, el luă toporul și se duse în grădină.

Însă când intră, văzu cu groază că și arborele murise, pentru că cea din urmă din ramurile lui verzi era uscată, ca și cum ar fi tăiat'o cine-va cu câte-va ore mai înainte.

Iată ce vorbește poporul din Berneo și din Alboniya despre arborele din Aqueche.

(Traducere din Spaniolește)

I. S. Spartali

UN TRANDAFIR

Ca o respiraare slabă, cea mai tristă, cea din urmă
 Ce o scoate'n agonie sufletul care se curmă,
 Inflorit-aū trandafirul din fereastra mea cu soare
 Bobocelul cel din urmă, cea din urmă dulce floare.
 Eū l'am rupt atunci din glastră și l'am pus într'un pahar
 Vrënd să 'i dau prin apă dulce viață lungă...

In zadar!

Cum e azi, chiar pusă 'n apă va muri sërmana floare
 Precum sufletu'mi muri-va chiar întinerit la soare,
 Dar ducându-mă, un lucru pe pământ eū mai doresc:
 Ași voi acestei roze zile lungi să 'i dăruiesc....
 Saū de nu, privind pe gânduri cum cad foile'i în șir,
 Să am drept tovarăș ultim cel din urmă trandafir.

Duiliu Zamfirescu

In Oct. 1881.

PLEVNA

Era o Plevnă ne 'nblanzită,
Și pene 'n patru ori
Asaltul meu respins fusese
De ochi fulgerători;
Inconjurată sta cetatea
De ori și care părți,
Dar n'avusese vre-o izbândă
Strategică din cărți!
In van scosesem la bătaie,
Aliniate drept,
Scadroane 'ntregi de jurăminte
Și inima din piept!
Subt steagul verde al Speranței
In luptă le-aruncam . . .
Dar ea mi 'l ciuruia c'o vorbă,
Și inapoi mă dam!
Iluziile, în albastru,
Cu nasturi poleiți,
Veneau atunci în ajutorul
Soldaților zdrobiți . . .
Inpintenându-și cursierii
O bombardaă cu flori
Dar se 'ntorceau înfrante 'n lagăr
Cu ochi lăcrămători!
Și Plevna, fără de 'ncetare,
Din Bucev, fulgera
Sarcăzme și zimbiri semețe,
Și pieptu-mi sângera!
Iar ochii mei, in van pe-atuncea,
La Grivița din sin
Iși îndreptau priviri uimite
De farmecu'i păgân!